

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний вищий навчальний заклад
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІСОТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ

Інститут бізнесу, менеджменту та маркетингу

Кафедра обліку, фінансів та готельно-ресторанної справи

Пояснювальна записка

до дипломної роботи магістра
на тему:

**«Організація обліку і аналізу розрахунків з
дебіторами і кредиторами на Філія “Львівське
лісове господарство” ДСГП «Ліси України»**

Виконала: студентка VI курсу,
групи ОАз-61м
Спеціальності 071 “Облік і оподаткування”
Іванів Н.Ю.

Керівник к.е.н., доц. Мандрик В.О.

Рецензент к.е.н., доц. Гуль І.Г.
(прізвище та ініціали)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний вищий навчальний заклад
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІСОТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ

Інститут бізнесу, менеджменту та маркетингу
Кафедра обліку, фінансів та готельно-ресторанної справи
Освітнього ступеня магістр
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри обліку, фінансів та
готельно-ресторанної справи

« 18 10 2024 року

З А В Д А Н Н Я
НА МАГІСТЕРСЬКУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Іванів Наталя Юріївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи «Організація обліку і аналізу розрахунків з дебіторами і кредиторами на Філія «Львівське лісове господарство» ДСГП «Ліси України» керівник роботи Мандрик Василь Олегович к.е.н., доц.

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом вищого навчального закладу від «18»10. 2024 р. №С-828.

2. Термін подання студентом роботи 12.12.24р.

3. Вихідні дані до роботи Установчі документи Філія «Львівське лісове господарство» ДСГП «Ліси України», наказ про обікову політику, фінансова, статистична, податкова звітність ФЛПІА за 2021-2023рр., облікові реєстри, навчально-методична література, нормативно-правова база.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) Вступ. Розділ 1. Теоретичні засади обліку, аналізу розрахунків з дебіторами і кредиторами. Розділ 2. Сучасний стан та удосконалення обліку для забезпечення управління розрахунків з дебіторами і кредиторами на Філія «Львівське лісове господарство» ДСГП «Ліси України». Розділ 3. Аналіз розрахунків з дебіторами і кредиторами на Філія «Львівське лісове господарство» ДСГП «Ліси України». Висновки і пропозиції.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) Лист 1 Фінансово-економічні показники діяльності Філія «Львівське лісове господарство» ДСГП «Ліси України» за 2021-2023 рр. Лист 2 Аналіз стану і структури дебіторської заборгованості на Філія «Львівське лісове господарство» ДСГП «Ліси України» за 2021-2023 роки. Лист 3. Аналіз оборотності дебіторської заборгованості на Філія «Львівське лісове господарство» ДСГП «Ліси України» за 2021-2023 роки. Лист 4. Аналіз динаміки структури кредиторської заборгованості Філія «Львівське лісове господарство» ДСГП «Ліси України» у 2021-2023 роки. Лист 5. Аналіз співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості Філія «Львівське

лісове господарство» ДСГП «Ліси України» Лист 6. Порівняльний аналіз дебіторської і кредиторської заборгованості Філія «Львівське лісове господарство» ДСГП «Ліси України» у 2023 році, тис.грн.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
X	X	X	X
X	X	X	X
X	X	X	X
X	X	X	X
X	X	X	X

7. Дата видачі завдання 18.10.2024р.

Керівник роботи

(підпис)

Мандрик В.О.

(прізвище та ініціали)

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Вступ	18.10.24р.- 23.10.24р.	Виконан
2	Розділ 1. Теоретичні засади обліку, аналізу розрахунків з дебіторами і кредиторами.	24.10.24р.- 07.11.24р.	Виконан
3	Розділ 2. Сучасний стан та удосконалення обліку для забезпечення управління розрахунків з дебіторами і кредиторами на Філія «Львівське лісове господарство» ДСГП «Ліси України».	08.11.24р.- 22.11.24р.	Виконан
4	РОЗДІЛ 3. Аналіз розрахунків з дебіторами і кредиторами на Філія «Львівське лісове господарство» ДСГП «Ліси України».	24.11.24р.- 07.12.24р.	Виконан
5	Висновки	08.12.24р.- 12.12.24р.	Виконан

Студентка

(підпис)

Іванів Н.Ю.

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

(підпис)

Мандрик В.О.

(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Магістерська робота виконана на фактографічній інформації, що характеризує виробничо-господарську та природоохоронну діяльність Філія “Львівське лісове господарство” ДСГП «Ліси України» за 2021 -2023 рр.

Об’єктом дослідження є обліково-звітний і контрольньо-аналітичний процеси на підприємстві. Предмет дослідження – облік та аналіз розрахунків з дебіторами і кредиторами Філія “Львівське лісове господарство” ДСГП «Ліси України». Мета дослідження – визначення основних напрямів удосконалення методології й організації обліку та аналізу розрахунків з дебіторами і кредиторами підприємства та виявлення резервів підвищення ефективності їх використання в сучасних умовах ринкової економіки України та умовах воєнного стану і євро інтеграційних процесів.

За результатами магістерського дослідження сформульовані шляхи вдосконалення обліку і аналізу розрахунків з дебіторами і кредиторами.

Загальний обсяг роботи – 100ст. Вона складається з вступу, трьох розділів, висновків, 12 рисунків, 32 таблиць, 50 використаних літературних джерел.

Ключові слова: розрахунки з дебіторами і кредиторами, фінансово-господарська діяльність, природоохоронна діяльність, обліково-звітний процес, контрольньо-аналітичний процес, облік, аналіз, аудит.

ANNOTATION

Master’s work is done on the factual information that describes the production and economic, and environmental activities of the Filiya “L’vivs’ke lisove hospodarstvo” DSHP «Lisy Ukrayiny» for 2021 -2023 years.

The research object is accounting and reporting, control and analytical processes at the enterprise. The research subject is the accounting and analysis of settlements with debtors and creditors of the “L’vivs’ke lisove hospodarstvo” DSHP «Lisy Ukrayiny». The purpose of diploma work is the determining the main directions of improvement the methodology and organization of accounting and analysis of settlements with debtors and creditors of the enterprise and the detecting the reserves for improving the efficiency of their use in the current conditions of market economy of Ukraine and and conditions of martial law and Euro integration processes.

The results of the master's researching formulated ways to improve accounting and analysis of settlements with debtors and creditors.

Total volume of work 100 pages. It consists of an introduction, three chapters, conclusions, 12 pictures, 32 tables, a list of 50 used literary sources.

Keywords: settlements with debtors and creditors, financial and economic activity, environmental activity, accounting and reporting process, control and analytical process, accounting, analysis, audit.

Зміст

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ДЕБІТОРАМИ І КРЕДИТОРАМИ	7
1.1 Економічна сутність і класифікація розрахунків з дебіторами і кредиторами	7
1.2 Економіко-правовий аналіз нормативної бази з обліку розрахунків з дебіторами і кредиторами	14
Висновки до розділу 1.....	19
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ТА УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ РОЗРАХУНКІВ З ДЕБІТОРАМИ І КРЕДИТОРАМИ НА ФІЛІЯ “ЛЬВІВСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО”	20
2.1 Фінансово-економічна характеристика Філія “Львівське лісове господарство” та його природоохоронної діяльності	20
2.2 Практичні аспекти ведення обліку розрахунків з дебіторами і кредиторами.....	48
2.3 Пріоритетні напрями удосконалення обліку розрахунків з дебіторами і кредиторами	52
Висновки до розділу 2	57
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ РОЗРАХУНКІВ З ДЕБІТОРАМИ І КРЕДИТОРАМИ НА ФІЛІЯ “ЛЬВІВСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО”	59
3.1. Методичні прийоми аналізу розрахунків з дебіторами і кредиторами	59
3.2. Оцінка результатів аналізу розрахунків з дебіторами і кредиторами	62
3.3. Напрями оптимізації аналізу розрахунків з дебіторами і кредиторами на Філія “Львівське лісове господарство”	78
Висновки до розділу 3.....	90
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ	92
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	94

ВСТУП

Актуальність теми. Організація обліку та аналіз розрахунків з дебіторами та кредиторами є важливими елементами фінансового управління підприємства, від яких залежить ефективність використання ресурсів та забезпечення стабільності фінансових потоків. Особливо це актуально для підприємств, які займаються управлінням природними ресурсами, таких як Філія “Львівське лісове господарство” ДСГП «Ліси України», де правильний облік зобов’язань і боргів відіграє ключову роль в оптимізації виробничо-господарської діяльності та забезпеченні фінансової стійкості.

В умовах сучасних ринкових викликів і постійних змін у законодавчій базі, що регулює лісове господарство та міжнародні економічні відносини, важливо приділяти належну увагу організації обліку дебіторської та кредиторської заборгованості. Це дає можливість своєчасно реагувати на зміни в фінансовому стані підприємства, запобігати накопиченню боргів, а також підтримувати ефективність співпраці з партнерами. Тому дослідження в цій сфері є важливим як з точки зору покращення фінансової діяльності конкретного підприємства, так і для розвитку всієї галузі лісового господарства України.

Мета і завдання дослідження. Основною метою даної дипломної роботи є вивчення методів вдосконалення обліку та аналізу розрахунків з боржниками для підвищення їх ефективності в сучасних ринкових умовах. Для досягнення цієї мети необхідно виконати наступні завдання:

- провести детальний теоретичний аналіз системи обліку розрахунків з боржниками, зокрема економічних основ та чинного законодавства;
- оцінити фінансовий стан та екологічні заходи філії “Львівське лісове господарство”;
- проаналізувати структуру та функціонування обліку розрахунків з боржниками в зазначеній філії;

- запропонувати конкретні шляхи для оптимізації виробничої та господарської діяльності філії;
- надати рекомендації щодо вдосконалення системи обліку розрахунків з боржниками, включаючи впровадження сучасних інструментів;
- розробити стратегії для покращення аналізу розрахунків з боржниками відповідно до ринкових стандартів.

Об'єкт і предмет дослідження. Дослідження зосереджене на аналізі та вдосконаленні системи обліку розрахунків з боржниками у філії “Львівське лісове господарство”. Об'єктом дослідження є безпосередньо діяльність цієї філії.

Методи дослідження. У дипломній роботі були використані такі методи: Індукція та дедукція – для логічного аналізу та узагальнення теоретичних аспектів обліку розрахунків з дебіторами та кредиторами. Аналіз та синтез – для об'єднання та узагальнення інформації щодо системи обліку розрахунків у Філії “Львівське лісове господарство”. Діалектичний метод – для дослідження еволюції та розвитку обліку розрахунків з дебіторами та кредиторами. Хронологічний підхід – для вивчення динаміки змін в облікових процесах та їх впливу на фінансовий стан підприємства протягом певного періоду. Системний аналіз – для комплексного розгляду організації обліку і аналізу дебіторської та кредиторської заборгованості на підприємстві. Методи порівняння та групування – для порівняння різних показників а також для групування даних за певними ознаками з метою спрощення їх аналізу. Методи графічного зображення – для візуалізації отриманих результатів, що полегшило розуміння структури та динаміки розрахунків підприємства.

Джерела інформації. У роботі були використані наукові праці українських і зарубіжних авторів, таких як Глушко А.Д., Пиріг Я.М., Гнатенко Є. П., Хомик М. А., Майборода О. Є., Міщенко Н.Д., Міщук А.І., Трейтяк І., Чорненька О.Б., Шарапа О. М. інші. Також використовувались актуальні нормативно-правові акти, бухгалтерські журнали “Дебет-Кредит” та “Все про бухгалтерський облік”, а також фінансова звітність філії за 2021-2023 роки.

Практичне значення результатів. Запропоновані рекомендації можуть бути корисні не тільки для підприємств лісової галузі, але й для інших сфер економіки, які працюють з обліком розрахунків з боржниками.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ДЕБІТОРАМИ І КРЕДИТОРАМИ

1.1 Економічна сутність і класифікація розрахунків з дебіторами і кредиторами

Сучасні умови ринкових відносин висувають перед підприємствами нові виклики, зокрема в частині управління фінансами та контролю за борговими зобов'язаннями. Однією з ключових складових фінансового управління є ефективна організація обліку та аналізу дебіторської та кредиторської заборгованості. Цей процес набуває особливого значення для таких підприємств, як Філія “Львівське лісове господарство”, де оптимізація розрахунків безпосередньо впливає на фінансову стабільність і можливість ефективного управління ресурсами. Правильне управління заборгованістю дозволяє забезпечити своєчасне надходження коштів і мінімізувати фінансові ризики.

Фінансова стійкість підприємства багато в чому залежить від вчасного погашення заборгованості та збалансованого управління оборотними коштами. Невчасне виконання зобов'язань або несвоєчасне отримання коштів від дебіторів може призвести до проблем із ліквідністю, що, в свою чергу, негативно позначиться на загальному фінансовому стані підприємства.

У Філії “Львівське лісове господарство” заборгованість формується внаслідок здійснення безготівкових розрахунків з клієнтами, підрядниками, регуляторними органами та органами соціального захисту. Найчастіше дебіторська заборгованість виникає через різницю в часі між постачанням продукції чи наданням послуг і отриманням оплати за них. Так само кредиторська заборгованість може виникати через затримку з виплатами

постачальникам або іншим підрядникам. Це може створювати ситуації, коли підприємство стикається з труднощами в управлінні оборотними коштами, що призводить до необхідності оптимізувати фінансові потоки.

Окремо варто зазначити, що поняття “дебіторська заборгованість” розвивалося з часом і його інтерпретації зазнавали змін у різних країнах, зокрема й в Україні. Незважаючи на відсутність єдиного загальноприйнятого визначення, експерти здебільшого погоджуються, що дебіторська заборгованість означає відстрочення платежу або боргове зобов’язання, яке виникає внаслідок використання кредиту або позики. Така заборгованість є тісно пов’язаною з процесами управління фінансами у філії та може суттєво впливати на фінансові показники.

В умовах постійного вдосконалення законодавчої бази та впровадження нових стандартів бухгалтерського обліку важливо використовувати сучасні підходи до управління дебіторською і кредиторською заборгованістю. Це дає змогу не лише підтримувати ефективність операційної діяльності, а й уникати фінансових труднощів, пов’язаних із несвоєчасними платежами або затримками в отриманні коштів. У таблиці 1.1, наведені в роботі, можна знайти найбільш поширені та актуальні тлумачення сутності дебіторської заборгованості, які на сьогодні є важливими для застосування в практиці господарської діяльності.

Таблиця 1.1

Визначення дебіторської заборгованості в різних джерелах

№	Джерело	Тлумачення поняття “дебіторська заборгованість”
1	МСБО 39 п. 9 “Фінансові інструменти: визнання та оцінка”	Це похідні фінансові активи з фіксованими платежами, які підлягають визначенню та не мають котирування на активному ринку
2	П(с)БО 13 п. 4 “Фінансові інструменти”	Сума, що виникає внаслідок надання коштів, продажу інших активів, робіт, послуг безпосередньо боржникові та не є фінансовим активом, призначеним для перепродажу
3	П(с)БО 10 п. 4 “Дебіторська заборгованість”	Сума заборгованості дебіторів на певну дату
4	Гнатенко Є.П.[25]	Розмір неспроможності суб’єкта підприємницької діяльності виконати свої грошові зобов’язання перед підприємством після настання визначеного строку оплати за договором
5	Глушко А.Д., Пиріг Я.М. [24]	Це матеріальні ресурси, які залишаються неоплаченими контрагентами, або грошові кошти, вилучені з обігу підприємства.
6	Дергалюк Б. В. [27]	Виступає однією з ключових складових кредитної діяльності підприємства, важливим елементом для оцінки результативності її функціонування.

Наукові підходи до тлумачення поняття “дебіторська заборгованість” дійсно варіюються як серед вітчизняних, так і серед закордонних дослідників. У міжнародній практиці, наприклад, дебіторська заборгованість часто розглядається як фінансовий актив, що вважається однією з форм майнових зобов’язань, які мають бути погашені в майбутньому. Проте, на нашу думку, такі підходи є дещо однобічними, оскільки вони акцентують увагу лише на фінансових аспектах, ігноруючи інші важливі характеристики цього явища.

Ми пропонуємо більш широке визначення: “дебіторська заборгованість – це майнові цінності (матеріальні ресурси), які не сплачені контрагентами, або грошові кошти, тимчасово вилучені з оборотних коштів підприємства.”

Чинні класифікації часто охоплюють лише окремі аспекти та не надають повного уявлення про різні види заборгованості. У таблиці 1.2 наведено спробу створити більш повну класифікацію дебіторської заборгованості, яка охоплює ширший спектр факторів, що можуть впливати на її утворення та управління.

Таблиця 1.2

Класифікація дебіторської заборгованості

№	Ознака	Види дебіторської заборгованості	
1	Строк погашення	Довго-строкова	– За майно, що передано у фінансову оренду
			– Одержані векселі
			– Інша довгострокова заборгованість
		Поточна	– За товари, роботи та послуги
			– За розрахунками
		– Інша поточна заборгованість	
2	Своєчасність погашення	– дебіторська заборгованість, строк оплати якої не настав	
		– дебіторська заборгованість не сплачена в строк	
		– сумнівна дебіторська заборгованість	
		– безнадійна дебіторська заборгованість	
3	Статті бухгалтерського балансу	– за товари, роботи, послуги	
		– за розрахунками із бюджетом	
		– за розрахунками за виданими авансами	
		– за розрахунками з нарахованих доходів	
		– за розрахунками із внутрішніх розрахунків	
		– інша поточна дебіторська заборгованість	
4	Строк позовної давності	– Непрострочена	
		– Прострочена	
5	Оцінка вартості	– Первинна	
		– Чиста реалізаційна	

Утворення дебіторської заборгованості є природним і неминучим процесом у господарській діяльності, оскільки воно виникає внаслідок різних ризиків, пов'язаних із взаємними розрахунками між партнерами. Найбільш вагомим ризиком, пов'язаним із дебіторською заборгованістю, є ризик її непогашення. Це може статися через різні причини, зокрема: якщо якість чи кількість продукції не відповідає вимогам покупця, що призводить до затримки в оплаті; якщо покупець має достатньо коштів, але строки оплати не збігаються з фінансовими планами підприємства; якщо покупець не має фінансових можливостей для погашення всіх зобов'язань.

Поряд із цим, підприємство зіштовхується з кредиторською заборгованістю, яка виникає у процесі розрахунків з іншими організаціями, що надають необхідні матеріали, паливо, обладнання або послуги. В науковій

Таблиця 1.3

Визначення кредиторської заборгованості в різних джерелах

№	Джерело	Тлумачення поняття “кредиторська заборгованість”
1	Глушко А.Д. [22]	Поточні зобов'язання підприємства, що відображають його заборгованість перед господарськими партнерами за комерційними операціями, розрахунками або іншими нарахованими сумами
2	Іванова М.І., Грошелева О.Г., Усатенко О.В. [28]	Особлива частина майна організації, яка є предметом обов'язкових правовідносин між організацією та її кредиторами. Організація має право тимчасово володіти та користуватися цими ресурсами, але зобов'язана повернути їх кредиторам, які мають законне право на них. Ця частина майна включає борги, кошти чи майно інших осіб, що знаходяться у володінні організації-боржника.
3	Майборода О. Є. [32]	Тимчасово залучені грошові кошти, що використовуються підприємством і підлягають поверненню їх законним власникам.
4	Гуцаленко Л. Є. [26]	Це тимчасове залучення активів до господарської діяльності підприємства за рахунок безоплатного користування майном інших суб'єктів господарювання.
5	Ткаченко О.С., Яременко Д.М. [42]	Заборгованість підприємства перед іншими юридичними чи фізичними особами, що виникла внаслідок попередніх дій (подій), оцінюється в гривнях і передбачає обов'язок підприємства погасити її у визначений строк.
6	Дергалюк Б. В. [27]	Це суми, нараховані постачальникам за придбані у них товари чи послуги на умовах кредиту.
7	Ш... О.М. [40]	Це грошові кошти, тимчасово залучені підприємством або

Наведені в таблиці 1.3 визначення “кредиторська заборгованість”, демонструють значні відмінності в підходах до тлумачення цього терміна. Деякі науковці трактують кредиторську заборгованість як фінансовий інструмент, інші вбачають у ній форму власності або засіб оплати за товари й послуги. Проте, часто поза увагою залишається той факт, що кредиторська заборгованість є не тільки інструментом розрахунків, але й важливою частиною процесу обігу капіталу підприємства, яка відіграє ключову роль у забезпеченні фінансової стійкості та безперервності господарських процесів.

Кредиторська заборгованість є невід’ємною частиною будь-якої господарської діяльності та виникає в результаті укладення торговельних і виробничих угод, де підприємство виступає покупцем або замовником. Кожне придбання товарів або отримання послуг утворює кредиторську заборгованість, яка на певний час може бути частиною обігових коштів, поки не відбудеться її погашення.

Особливо важливо підкреслити циклічний характер формування заборгованості. Кредиторська заборгованість є складовою обігу капіталу, який відбувається в кілька етапів: закупівля сировини, матеріалів або послуг призводить до збільшення запасів і утворення кредиторської заборгованості перед постачальниками; після цього на етапі виробництва накопичуються готові вироби, що створює додаткові зобов’язання; на етапі реалізації готової продукції виникає дебіторська заборгованість, коли продукція передається покупцю, але оплата за неї відбувається пізніше.

Дана постійно повторювана циклічна ситуація забезпечує рух грошових потоків та створює основу для економічної діяльності підприємства. Кредиторська заборгованість, таким чином, є необхідною частиною обігових коштів підприємства та важливим інструментом управління фінансовими

ресурсами. Її правильне управління дозволяє підприємству уникати дефіциту коштів і забезпечувати безперервність фінансових потоків.

Класифікація кредиторської заборгованості є ключовим елементом її аналізу та управління. У науковій літературі виділяють декілька основних видів кредиторської заборгованості, які можуть класифікуватися за різними ознаками. Найбільш поширена класифікація представлена у таблиці 1.4, дозволяє більш глибоко зрозуміти структуру та характер кредиторської заборгованості, що є важливим для її ефективного управління. Управління кредиторською заборгованістю передбачає аналіз термінів її погашення, рівня прострочених зобов'язань, а також пошук шляхів зниження фінансових ризиків, пов'язаних з можливими негативними наслідками непогашення заборгованості вчасно.

Таким чином, кредиторська заборгованість є не просто фінансовим інструментом або борговим зобов'язанням. Вона виконує ключову роль у забезпеченні безперервності фінансових потоків, підтримці обігового капіталу підприємства та впливає на загальний фінансовий стан компанії: страхування; фонд оплати праці; та інші види кредиторської заборгованості. Класифікацію кредиторської заборгованості можна знайти у таблиці 1.4.

Таблиця 1.4

Класифікація кредиторської заборгованості

№	Ознака	Класифікація
1	Термін погашення	– Довгострокові
		– короткострокові
2	Забезпеченість	– Забезпечені
		– Не забезпечені
3	Спосіб погашення	– Монетарні (готівкові)
		– Немонетарні (безготівкові)
4	Строк погашення	– Строкові
		– Безстрокові
5	Можливість оцінки	– Фактичні
		– Оцінюючі
		– Умовні

Дебіторська та кредиторська заборгованість, виникає внаслідок ряду економічних і управлінських чинників, які часто є взаємопов'язаними і

відображають складність взаєморозрахунків у бізнес-середовищі. Серед основних причин цього явища можна виділити:

- Відсутність рівноваги між обсягом грошових коштів в обігу та розміром виробленого продукту. Ця диспропорція призводить до дефіциту коштів для своєчасних розрахунків за зобов'язаннями, як з боку підприємства, так і з боку його контрагентів.

- Низька дисципліна сплати з боку споживачів та поганий фінансовий стан галузі. Ненадійність споживачів та слабкість окремих секторів економіки можуть спричиняти затримки в оплатах, що посилює фінансові труднощі підприємств.

- Наявність заборгованості у замовників або їхнє зниження фінансової здатності до оплати. Падіння платоспроможності замовників безпосередньо відображається на дебіторській заборгованості підприємства, збільшуючи фінансові ризики.

- Недодержання платіжної дисципліни партнерами. Невиконання партнерами зобов'язань вчасно створює касові розриви, які ускладнюють нормальне функціонування бізнесу.

- Зменшення накопичення інвестицій та інших фінансових резервів у підприємстві. Відсутність достатніх фінансових резервів робить підприємство більш вразливим до будь-яких зовнішніх та внутрішніх фінансових коливань.

Щоб уникнути ризику втрат і банкрутства, всі господарюючі суб'єкти повинні спрямовувати зусилля на зниження рівня як дебіторської, так і кредиторської заборгованості. Це важливо через кілька ключових факторів, які впливають на фінансову стабільність підприємств:

- Значне підвищення процентних ставок порівняно з рівнем інфляції та обмежена доступність довгострокових кредитів для підприємств. Високі відсоткові ставки збільшують вартість позикового капіталу, що ускладнює управління боргами.

- Спрямування грошових потоків на покупку іноземної валюти та подальша девальвація національної валюти. Це створює додаткові фінансові

тиски на підприємства, особливо на тих, що залежать від імпортних операцій або мають заборгованість в іноземній валюті.

- Обмежена можливість використання факторингу. Хоча факторинг може допомогти у вирішенні проблем з ліквідністю, обмежений доступ до цього інструменту звужує можливості підприємств щодо швидкого поповнення обігових коштів.

- Неадекватна політика щодо управління дебіторською та кредиторською заборгованістю. Неєфективне управління фінансовими зобов'язаннями, як з боку дебіторів, так і з боку кредиторів, може призвести до фінансових проблем та касових розривів.

- Низька якість оцінювання дебіторської та кредиторської заборгованості. Неправильна оцінка боргів може призвести до недооцінки ризиків, пов'язаних з неплатоспроможністю контрагентів, що негативно впливає на фінансову стійкість підприємства.

Усі підприємства мають прагнути до скорочення обсягів дебіторської та кредиторської заборгованості, оскільки це дозволяє уникнути касових розривів і підвищити платоспроможність. Ефективне управління заборгованістю не тільки знижує ризики, пов'язані з фінансовою нестабільністю, але й сприяє підвищенню загальної економічної ефективності підприємства.

1.2 Економіко-правовий аналіз нормативної бази з обліку розрахунків з дебіторами і кредиторами

Проведення розрахунків із боржниками в Україні ґрунтується на чіткій нормативно-правовій базі, яка регулюється законами, постановами Кабінету Міністрів, наказами галузевих міністерств і відомств, а також регулятивними документами Державної фіскальної служби та Національного банку України. Оскільки заборгованість боржників є важливою складовою активів підприємства та суттєво впливає на оцінку фінансового стану Філії «Львівське лісове господарство», ефективне управління цією заборгованістю є одним із

ключових пріоритетів. Рівень правового регулювання обліку розрахунків із боржниками ілюструється на рис. 1.1.

На рисунку 1.1 знаходяться основні закони України, такі як Конституція, інші закони та кодекси. Вони є найважливішими документами, оскільки в разі спірних питань мають пріоритет над іншими правовими актами. На наступному рівні розміщені нормативні документи, що регулюють процеси на методичному рівні. Нормативна база, детальніше розглянута в таблиці 1.5, встановлює правила та методи ведення обліку щодо розрахунків з дебіторами та кредиторами.

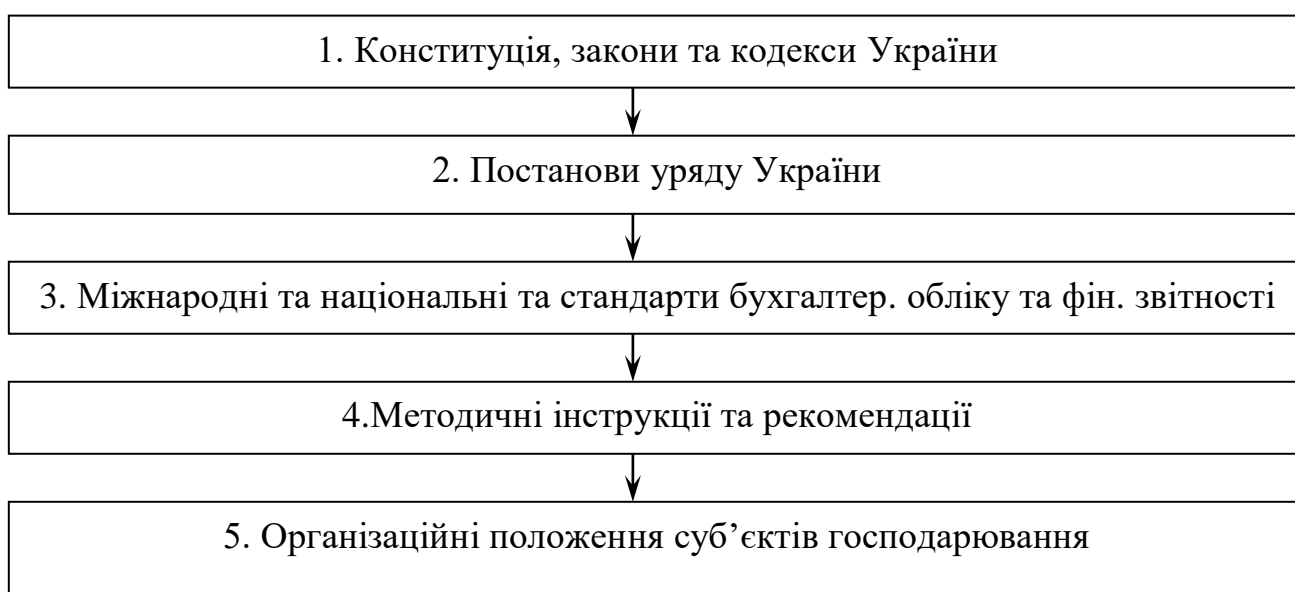

Рис. 1.1 Нормативно-правове регулювання обліку з дебіторами і

Таблиця 1.5

Нормативно-правова база у сфері розрахунків з дебіторами і кредиторами

№	Назва нормативного документу	Коротка характеристика змісту норм. документу
1	2	4
1	П(С)БО 15 “Дохід” Наказ МФУ від 29.11.99р. № 290 [16]	Висвітлює умови визнання доходу від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг; доходу від надання послуг. Вказано, що дохід від реалізації продукції не коригується на величину пов’язаної з ним сумнівної та безнадійної дебіторської заборгованості. Сума такої заборгованості визнається витратами підприємства.
2	П(с)БО 16 “Витрати”: Наказ МФУ № 318. від 31.12.1999р. [18]	В даному стандарті вказано, що до інших операційних витрат включається сума безнадійної дебіторської заборгованості та відрахування до резерву сумнівних боргів, витрати на відрядження.
3	Закон України “Про захист прав споживачів” від 12.05.1991 за № 1023-ХІІ [8]	У цьому законодавчому акті регулюються відносини між споживачами товарів, робіт, послуг і виробниками, виконавцями, продавцями в умовах різних форм власності, встановлюються права споживачів і визначається механізм реалізації державного захисту їх прав.
4	П(с) БО 13. Наказ МФУ від 30.11.2001р. № 559.	Це Положення (стандарт) визначає безумовні права вимоги і зобов’язання визнаються фінансовими активами і фінансовими зобов’язаннями якщо за умовами контракту

Продовження таблиці 1.5

5	П(с)БО 10 Наказ МФУ №237 від 08.10.99р. “Дебіторська заборгованість”. [14]	Це Положення (стандарт) визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про дебіторську заборгованість та її розкриття у фінансових звітах. Це положення (Стандарт) застосовується з урахуванням особливостей оцінки та розкриття інформації щодо дебіторської заборгованості, встановлених іншими Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку.
6	Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. за № 2755-VI[1]	Надається визначення безнадійної дебіторської заборгованості, визначаються особливості покриття даного виду заборгованості банками і небанківськими фінансовими установами.
7	Кодекс України з процедур банкрутства від 18.10.2018р. № 2597-VIII [4]	В даному кодексі передбачено, що мирова угода – це домовленість між боржником і кредиторами стосовно відстрочення та розстрочення, а також списання боргів боржника, яка оформлюється угодою сторін. Окрім того, обумовлено, що мирова угода може бути укладена на будь-якій стадії провадження у справі про банкрутство.
8	П(с)БО-11 Наказ МФУ №20 від 31.01.00р.) “Зобов’язання”[15].	Це Положення (стандарт) визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про зобов’язання та її розкриття у фінансовій звітності. Тут зазначено, що з метою бухгалтерського обліку зобов’язання поділяються на: довгострокові, поточні, забезпечення та непередбачені зобов’язання і також вказано, що поточні зобов’язання включають: - короткострокові кредити банків; - поточну заборгованість за довгостроковими зобов’язаннями; - короткострокові векселі видані; - кредиторську заборгованість за товари, роботи, послуги; - поточну заборгованість за розрахунками з одержаних авансів, за розрахунками з бюджетом, за розрахунками з позабюджетних платежів, за розрахунками зі страхування, за розрахунками з оплати праці, за розрахунками з учасниками, за розрахунками із внутрішніх розрахунків; - інші поточні зобов’язання.
9	Положення про інвентаризацію активів та зобов’язань від 02.09.2014 № 879 [20]	Передбачено, що при інвентаризації усім дебіторам підприємства-кредитори повинні передати виписки з аналітичних рахунків про їх заборгованість, які пред’являються інвентаризаційній комісії (робочій інвентаризаційній комісії) для підтвердження реальності заборгованості. Підприємства-дебітори мають підтвердити заборгованість або заявити свої заперечення
10	Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов’язань і господарських операцій”, Наказ МФУ №1591 від 09.12.11р.	Вказано рахунки бухгалтерського обліку, зокрема рахунок №36 “Розрахунки з покупцями і замовниками”, №63 “Розрахунки з постачальниками і підрядчиками”, №64 “Розрахунки за податками та платежами”, №65 “Розрахунки за страхуванням” та наведено приклади господарських операцій та їх кореспонденція по цих рахунках

Продовження таблиці 1.5

11	Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” №996-XIV від 16 липня 1999р. [9]	Даний закон регламентує нормативно правові підходи регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та формування фін. звітності в Україні. У законі вказано сферу дії, мету, головні принципи бухгалтерського обліку та фін. звітності, державне регулювання бухгалтерського обліку та фінансової звітності у державі, формування бухгалтерського обліку у господарствах, первісні документи та реєстри бухгалтерського обліку, та визначено вимоги до фінансової звітності.
12	Наказ “Про облікову політику підприємства	У тексті висвітлено всі елементи, специфічні для обліку на конкретному підприємстві. В обліковій політиці зазначено, який із альтернативних варіантів, запропонованих П(С)БО, було обрано і буде застосовано на практиці. У наказі про облікову політику доцільно відображати методика визнання безнадійної дебіторської заборгованості, а також порядок її списання. При розробці наказу "Про облікову політику" підприємству рекомендовано включити такі аспекти: - порядок організації та оформлення договірних відносин; склад і обсяг комерційної таємниці, а також порядок її захисту; розроблення посадової інструкції бухгалтера, відповідального за облік розрахунків з дебіторами; форму ведення бухгалтерського обліку; організацію документації та документообігу; умови й строки зберігання документів та облікових реєстрів; робочий план рахунків; методи, способи та дату визначення резерву сумнівних боргів; порядок обліку резерву сумнівних боргів для різних видів поточної дебіторської заборгованості; методика визнання безнадійної дебіторської заборгованості; порядок списання такої заборгованості; класифікаційні групи поточної дебіторської заборгованості; порядок обліку векселів. Такий підхід забезпечить системний і прозорий облік, адаптований до специфіки діяльності підприємства.

За міжнародною практикою облік дебіторської заборгованості не регулюється одним конкретним Міжнародним стандартом фінансової звітності (МСФЗ), що відрізняється від підходів внутрішніх стандартів обліку в окремих країнах. Натомість питання, пов'язані з обліком дебіторської заборгованості, вирішуються через застосування кількох МСФЗ, кожен із яких охоплює певні аспекти обліку фінансових інструментів та активів.

МСФЗ 32 “Фінансові інструменти: розкриття та представлення” Цей стандарт регулює питання, пов'язані з розкриттям та представленням фінансових інструментів, у тому числі дебіторської заборгованості. Відповідно

до МСФЗ 32, дебіторська заборгованість класифікується як фінансовий актив, оскільки вона представляє право отримання грошових коштів або іншого фінансового активу від іншої сторони. Важливою умовою є можливість отримання майбутніх економічних вигод, що дозволяє підприємству вважати дебіторську заборгованість активом.

МСФЗ 39 “Фінансові інструменти: визнання та оцінювання” МСФЗ 39 регулює питання визнання, оцінювання та класифікації дебіторської заборгованості як частини фінансових активів. У рамках цього стандарту заборгованість може бути класифікована в різні категорії на основі ризиків і можливостей погашення. Стандарт встановлює чіткі критерії визнання дебіторської заборгованості в бухгалтерському обліку, а також надає рекомендації щодо оцінювання її вартості на дату балансу. Одним із ключових аспектів є визнання неперспективної дебіторської заборгованості, що дозволяє підприємству своєчасно відображати потенційні збитки, пов'язані з невиконанням боргів.

МСФЗ 1 “Представлення фінансової звітності” Цей стандарт стосується загальних вимог до структури та змісту фінансової звітності, включаючи дебіторську заборгованість. МСФЗ 1 регулює питання розкриття інформації про дебіторську заборгованість у примітках до фінансової звітності. Стандарт передбачає детальний аналіз показників заборгованості, таких як строки погашення, зміни у вартості заборгованості протягом звітного періоду та оцінка ймовірності отримання коштів. Це дозволяє користувачам фінансової звітності мати повне уявлення про стан дебіторської заборгованості підприємства.

Незважаючи на те, що жоден із міжнародних стандартів не надає комплексного підходу до обліку дебіторської заборгованості, їх поєднання дозволяє забезпечити гнучке та всебічне регулювання цього питання. МСФЗ 32 допомагає визначити дебіторську заборгованість як фінансовий актив, МСФЗ 39 забезпечує класифікацію та визнання, а МСФЗ 1 надає вимоги до розкриття інформації в фінансовій звітності. Такий підхід дозволяє підприємствам

ефективно управляти дебіторською заборгованістю, враховуючи її вплив на фінансовий стан та ліквідність.

Висновки до розділу 1

1. Під час огляду літературних джерел, присвячених проблематиці заборгованості, було виявлено широкий спектр підходів до класифікації дебіторської та кредиторської заборгованостей. На основі аналізу цих джерел було запропоновано узагальнену класифікацію обох видів заборгованостей, що враховує різні аспекти їхнього існування та обліку.
2. Після детального аналізу літератури та нормативно-правових актів, що стосуються досліджуваної теми, було виявлено наявність різних підходів до визначення сутності дебіторської та кредиторської заборгованостей. Виходячи з цього аналізу, було запропоновано такі визначення: “дебіторська заборгованість” – це кошти, лісове господарство очікує отримати від покупців за надані товари або послуги, що були продані на умовах кредиту. “Кредиторська заборгованість” – це фінансові зобов’язання ЛГ перед іншими суб’єктами господарювання, що виникають внаслідок попередніх операцій і підлягають сплаті у встановлені строки.
3. Одним із ключових висновків дослідження стало формування системного бачення проблем, пов’язаних із виникненням дебіторської та кредиторської заборгованостей, а також виявлення їхніх основних причин, таких як недотримання платіжної дисципліни, зниження платоспроможності контрагентів та інші економічні фактори.
4. Аналіз чинного законодавства, що регулює питання обліку заборгованостей, виявив суперечності між визначеннями, наведеними в різних нормативно-правових актах, що стосуються сутності та змісту цих понять. Зокрема, було виявлено необхідність внесення змін до П(С)БО 10 “Дебіторська заборгованість”, зокрема, щодо розмежування довгострокової та короткострокової дебіторської заборгованості. Ці два види заборгованостей обліковуються на різних бухгалтерських рахунках, проте це питання недостатньо враховане в чинному стандарті.

РОЗДІЛ 2.

СУЧАСНИЙ СТАН ТА УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ РОЗРАХУНКІВ З ДЕБІТОРАМИ І КРЕДИТОРАМИ НА ФІЛІЯ “ЛЬВІВСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО”

2.1 Фінансово-економічна характеристика Філія “Львівське лісове господарство” та його природоохоронної діяльності

ДП “Львівське лісове господарство” розташоване в центральній частині Львівської області та охоплює чотири адміністративні райони: Львівський, Червоноградський, Стрийський, Яворівський. Підприємство включає 22 лісництва. Ліси підприємства знаходяться в басейнах річок Західний Буг, Дністер, Прип’ять та інших. За лісорослинним районуванням, територія підприємства належить до зони широколистяних лісів європейської частини України. Клімат – помірно-континентальний.

Природно-заповідний фонд займає 19% площі підприємства і включає 7 лісових заказників, 4 ландшафтних заказники, 2 пам’ятки природи, 1 пам’ятку садово-паркового мистецтва, ботанічні пам’ятки та заповідні урочища.

Діяльність лісгоспу спрямована на вирощування стійких насаджень, що поліпшують рекреаційні та природоохоронні функції лісів. Ліси виконують експлуатаційні, оздоровчі та природоохоронні функції, зберігаючи реліктові та рідкісні види.

У таблиці 2.1 відображено результати горизонтального аналізу балансу підприємства, що передбачає порівняння показників фінансової звітності за кілька попередніх років (2021-2023). За допомогою цього методу аналізу можна не лише виявити відхилення в окремих статтях балансу, але й оцінити тенденції розвитку підприємства, розраховуючи темпи зростання або зменшення за різними фінансовими показниками. Це дає можливість більш глибоко оцінити

динаміку змін у фінансовому стані підприємства та приймати обґрунтовані управлінські рішення на основі отриманих результатів.

Горизонтальний аналіз Звіту про фінансовий стан Філія “Львівське лісове господарство” за 2021-23 роки.

Показники	Код рядка	Сума (тис. грн.) станом на кінець року			Відх.2023 – 2021 (+,-)	
		2021 р.	2022 р.	2023 р.	Абс. відх.	Відн.,%
Актив	X	X	X	X	X	X
I. Необоротні активи	X	X	X	X	X	X
Нематеріальні активи	1000	-	2157	2356	+2356	-
первісна вартість	1001	21	2202	2430	+2409	+11 571,43
накопичена амортизація	1002	21	45	74,8	+53,8	+356,19
Незавершені кап. інвестиції	1005	-	8961	14745	+14745	-
Основні засоби	1010	3376	19592	14318,6	+10942,6	+424,13
первісна вартість	1011	8762	58062	55604,2	+46842,2	+634,61
знос	1012	5386	38470	41285,6	+35899,6	+766,54
Усього за розділом I	1095	3376	30710	31419,6	+28043,6	+930,68
II. Оборотні активи	X	X	X	X	X	X
Запаси	1100	1889	11764	23465,1	+21576,1	+1 242,20
- вироб. запаси	1101	384	2714	3160,1	+2776,1	+822,94
- не завершене виробництво	1102	410	2563	-	-410	-
- готова продукція	1103	1095	6487	20305	+19210	+1 854,34
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	1455	7741	7491,6	+6036,6	+514,89
Дебіторська заборгованість за розрахунками:	1130	X	X	X	X	X
з бюджетом	1135	29	425	880,7	+851,7	+3 036,90
у тому числі з податку на прибуток	1136	13	369	128,1	+115,1	+985,38
дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	-	-	725,4	+725,4	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	295	247	2004	+1709	+679,32
Гроші та їх еквіваленти	1165	2193	253	462,9	-1730,1	+21,11
- рахунки в банках	1167	2193	253	462,9	-1730,1	+21,11

Витрати майбутніх періодів	1170	-	-	2,6	+2,6	-
Інші оборотні активи	1190	-	5402	4795,6	+4795,6	-
Усього за розділом II	1195	5861	25832	39827,9	+33966,9	+679,54
Баланс	1300	9237	56542	71247,5	+62010,5	+771,33
Пасив	X	X	X	X	X	X
I. Власний капітал	X	X	X	X	X	X
Зареєстр. капітал	1400	3636	6639	6638,8	+3002,8	+182,59
Додатковий капітал	1410	1784	7293	7796,3	+6012,3	+437,01
Всього за розділом I	1495	5420	13932	14435,1	+9015,1	+266,33
III. Поточні зобов'язання і забезпечення	X	X	X	X	X	X
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостр. зобов'яз.	X	-	1792	61,1	+61,1	-
товари, роботи, послуги	1615	1734	10277	11220,4	+9486,4	+647,08
розрах. з бюджетом	1620	594	7157	5173,5	+4579,5	+870,96
розрах. зі страхування	1625	243	1312	-	-243	-
розрах. з оплати праці	1630	859	5864	2026,3	+1167,3	+235,89
Поточні забезпечення	1660	-	8819	14090,8	+14090,8	-
Доходи майбутніх періодів	1665	92	-	-	-92	-
Інші поточні зобов'язання	1690	295	7389	7678,8	+7383,8	+2 602,98
Усього за розділом III	1695	3817	42610	55743	+51926	+1 460,39
Баланс	1900	9237	56542	71247,5	+62010,5	+771,33

Горизонтальний аналіз Звіту про фінансовий стан, представлений у таблиці 2.1, демонструє динаміку змін у період з 2021 по 2023 роки. Зокрема, відбулося зростання валюти балансу на +62 010,5 тис. грн (+771,33%). Це стало можливим завдяки таким чинникам: збільшенню вартості нематеріальних активів на -2 356 тис. грн, незавершених капітальних інвестицій на +14 745 тис. грн, основних засобів на +10 942,6 тис. грн, запасів на +215 761 тис. грн, дебіторської заборгованості за товари, роботи та послуги на +6 036,6 тис. грн, а також іншої поточної дебіторської заборгованості на +1 730,1 тис. грн.

У пасиві балансу зростання зумовлене наступними показниками: збільшенням зареєстрованого капіталу на +3 002,8%, додаткового капіталу на +6 012,3 тис. грн, поточної кредиторської заборгованості за довгостроковими зобов'язаннями на +61,1 тис. грн, за товари, роботи та послуги на +9 486,4 тис. грн, розрахунків з бюджетом на +4 579,5 тис. грн, розрахунків з оплати праці на +1 167,3 тис. грн, поточних забезпечень на +14 090,8 тис. грн та інших поточних зобов'язань на +7 383,8 тис. грн.

Вертикальний аналіз дозволяє оцінити структуру фінансових ресурсів підприємства та джерела їх формування. У таблиці 2.2 наведено вертикальний аналіз Балансу (форма №1) філії за період 2021–2023 років, що виявляє такі ключові зміни в активах:

- Необоротні активи: Їх частка у структурі активів зростає з 36,55% у 2021 році до 44,10% у 2023 році (+7,55 п.п.), головним чином через збільшення незавершених капітальних інвестицій (з 8 961 тис. грн у 2022 році до 14 745 тис. грн у 2023 році). Водночас частка первісної вартості основних засобів знизилася (-16,81 п.п.).

- Оборотні активи: Частка оборотних активів скоротилася з 63,45% у 2021 році до 55,90% у 2023 році (-7,55 п.п.). Зростання запасів (+12,48 п.п.), зокрема готової продукції (+16,64 п.п.), було компенсовано значним зменшенням частки грошових коштів (-23,09 п.п.) та дебіторської заборгованості (-5,24 п.п.), що свідчить про покращення управління активами.

У пасивах відбулись наступні зміни:

- Власний капітал: Його частка у структурі балансу значно скоротилася з 58,68% у 2021 році до 10,94% у 2023 році (-38,42 п.п.) через практично незмінний розмір зареєстрованого капіталу та незначне зростання додаткового капіталу (+9,32%).

- Поточні зобов'язання та забезпечення: Частка поточних зобов'язань збільшилася з 41,32% у 2021 році до 78,24% у 2023 році (+36,92 п.п.). Основними факторами стали зростання поточних забезпечень до 19,78% і збільшення частки інших поточних зобов'язань на 7,58 п.п.

Враховуючи аналіз ми приходимо до наступних висновків

1. Загальна сума балансу зросла з 9 237 тис. грн у 2021 році до 71 247,5 тис. грн у 2023 році, що свідчить про суттєве розширення діяльності.

2. Фінансова стабільність підприємства погіршилася через зниження частки власного капіталу та збільшення поточних зобов'язань, що свідчить про залежність від зовнішнього фінансування.

3. Оптимізація управління активами призвела до зростання запасів і скорочення дебіторської заборгованості.

Вертикальний аналіз Звіту про фінансовий стан Філія “Львівське лісове господарство” за аналізований період

Показники	Код рядка	Сума (тис. грн.) станом на кінець року			Структура, %		Відх. по структурі, п.п.
		2021	2022	2023	2021	2023	
Актив	X	X	X	X	X	X	X
I. Необоротні активи	X	X	X	X	X	X	X
Нематеріальні активи	1000	-	2157	2356	-	3,31%	-
первісна вартість	1001	21	2202	2430	0,23%	3,41%	+3,18
накопичена амортизація	1002	21	45	74,8	0,23%	0,10%	-0,12
Незавершені кап. інвестиції	1005	-	8961	14745	-	20,70%	-
Основні засоби	1010	3376	19592	14318,6	36,55%	20,10%	-16,45
первісна вартість	1011	8762	58062	55604,2	94,86%	78,04%	-16,81
знос	1012	5386	38470	41285,6	58,31%	57,95%	-0,36
Усього за розділом I	1095	3376	30710	31419,6	36,55%	44,10%	+7,55
II. Оборотні активи	X	X	X	X	X	X	X
Запаси	1100	1889	11764	23465,1	20,45%	32,93%	+12,48
- вироб. запаси	1101	384	2714	3160,1	4,16%	4,44%	+0,28
- не завершене виробництво	1102	410	2563	-	4,44%	-	-
- готова продукція	1103	1095	6487	20305	11,85%	28,50%	+16,64
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	1455	7741	7491,6	15,75%	10,51%	-5,24
Дебіторська заборгованість за розрахунками:	1130	X	X	X	X	X	X
з бюджетом	1135	29	425	880,7	0,31%	1,24%	+0,92
у тому числі з податку на прибуток	1136	13	369	128,1	0,14%	0,18%	+0,04
дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	-	-	725,4	-	1,02%	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	295	247	2004	3,19%	2,81%	-0,38
Гроші та їх еквіваленти	1165	2193	253	462,9	23,74%	0,65%	-23,09

- рахунки в банках	1167	2193	253	462,9	23,74%	0,65%	-23,09
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-	2,6	-	-	-
Інші оборотні активи	1190	-	5402	4795,6	-	6,73%	-
Усього за розділом II	1195	5861	25832	39827,9	63,45%	55,90%	-7,55
Баланс	1300	9237	56542	71247,5	100%	100%	0,00
Пасив	X	X	X	X	X	X	X
I. Власний капітал	X	X	X	X	X	X	X
Зареєстр. капітал	1400	3636	6639	6638,8	39,36%	0,00	-30,05
Додатковий капітал	1410	1784	7293	7796,3	19,31%	9,32%	-8,37
Всього за розділом I	1495	5420	13932	14435,1	58,68%	10,94%	-38,42
III. Поточні зобов'язання і забезпечення	X	X	X	X	X	X	X
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостр. зобов'яз.	X	-	1792	61,1	-	0,09%	-
товари, роботи, послуги	1615	1734	10277	11220,4	18,77%	15,75%	-3,02
розрах. з бюджетом	1620	594	7157	5173,5	6,43%	7,26%	+0,83
розрах. зі страхування	1625	243	1312	-	2,63%	-	-
розрах. з оплати праці	1630	859	5864	2026,3	9,30%	2,84%	-6,46
Поточні забезпечення	1660	-	8819	14090,8	-	19,78%	-
Доходи майбутніх періодів	1665	92	-	-	1,00%	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	295	7389	7678,8	3,19%	10,78%	+7,58
Усього за розділом III	1695	3817	42610	55743	41,32%	78,24%	+36,92
Баланс	1900	9237	56542	71247,5	100%	100%	-

Горизонтальний аналіз Звіту про фінансові результати Філії “Львівське лісове господарство” за 2021–2023 рр. проведений у таблиці 2.3 дає змогу зробити наступні висновки. Суттєве зростання чистого доходу за аналізований період чистий дохід від реалізації продукції зріс на +168,4 млн грн (+843,74%), що свідчить про значне розширення діяльності підприємства. Зростання собівартості реалізованої продукції на +102,6 млн. грн. (+848,34%), що вказує на підвищення витрат, пов’язаних із виробництвом і реалізацією продукції, але пропорційно до збільшення доходу.

Валовий прибуток зріс на 65,8 млн. грн. (836,68%), що підтверджує ефективність діяльності підприємства та здатність отримувати значний дохід після покриття собівартості.

Збільшення операційних витрат а саме адміністративні витрати зросли на +17,4 млн. грн. (+337,74%), витрати на збут збільшилися на +2,67 млн. грн. (+213,70%), інші операційні витрати зросли найсуттєвіше на +4,97 млн. грн. (3481,84%), що може свідчити про нові виклики в управлінні операційною діяльністю.

Прибуток від операційної діяльності зріс на +42,75 млн. грн. (+32487,50%), що вказує на суттєве покращення рентабельності діяльності. Прибуток до оподаткування збільшився на +39,98 млн. грн. (+18957,45%), що є значним досягненням для підприємства. Чистий прибуток зріс на +40,02 млн. грн. (23097,59%), що свідчить про ефективне управління фінансами підприємства за аналізований період. Сукупний дохід підприємства збільшився аналогічно чистому прибутку – на +40,02 млн. грн. (+23097,59%), що підтверджує позитивні тенденції в діяльності.

Тому слід продовжувати оптимізацію операційних витрат, особливо інших операційних витрат, які зросли значно швидше, ніж інші показники та зосередитися на підвищенні ефективності збуту, оскільки витрати на збут значно зросли. Розвивати напрямки з додатковими доходами, зокрема збільшення інших операційних доходів, щоб зменшити залежність від основного виду діяльності.

Горизонтальний аналіз Звіту про фін. результати (Звіту про сукупний дохід) Філія “Львівське лісове господарство”
за 2021-2023рр.

Показники	Код рядка	Значення (тис. грн.)			Відхилення 2023-2021 (+,-)	
		2021р.	2022р.	2023р.	Абс.	Відн.,%
I. Фінансові результати	X	X	X	X	X	X
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	22645	213970	191064,9	+168419,9	+843,74
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	13709	155108	116299,6	+102590,6	+848,34
Валовий прибуток	2090	8936	58862	74765,3	+65829,3	+836,68
Інші операційні доходи	2120	1014	1918	2983,3	+1969,3	+294,21
Адміністративні витрати	2130	7320	37645	24722,8	+17402,8	+337,74
Витрати на збут	2150	2351	12935	5024,0	+2673	+213,70
Інші операційні витрати	2180	147	3160	5118,3	+4971,3	+3481,84
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	132	7040	42883,5	+42751,5	+32487,50
Інші доходи	2240	130	180	105,6	-24,4	+81,23
Фінансові витрати	2250	-	181	174,7	+174,7	-
Інші витрати	2270	50	32	2624,6	+2574,6	+5249,20
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	212	7007	40189,8	+39977,8	+18957,45
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-38	-1261	-	-37	-
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	174	5746	40189,8	+40015,8	+23097,59
II. Сукупний дохід	X	X	X	X	X	X
Сукупний дохід (сума р. 2350, 2355, 2460)	2465	174	5746	40189,8	+40015,8	+23097,59

У таблиці 2.4. буде виконаний горизонтальний аналіз операційних витрат Філія “Львівське лісове господарство” протягом 2021-2023рр.

Таблиця 2.4

Горизонтальний аналіз операційних витрат
Філія “Львівське лісове господарство” за 2021-2023 рр.

Назва статті	Сума (тис. грн.)			Відх. 2023/2021 (+,-)	
	2021р.	2022р.	2023р.	Абс.	Відн.%
Матеріальні витрати	5332	63647	24130,7	+18798,7	+452,56
Витрати на з/п	10274	95170	66833,5	+56559,5	+650,51
Відрахування на соц. заходи	2342	20074	14608,7	+12266,7	+623,77
Амортизація	597	3761	2738	+2141	+458,63
Інші операційні витрати	7944	61181	53095,7	+45151,7	+668,37
Разом	26489	243833	161406,6	+134917,6	+609,33

Горизонтальний аналіз операційних витрат Філії проведений у таблиці 2.4 дозволяє зробити наступні висновки. Матеріальні витрати у 2023 році збільшилися на +18,8 млн. грн. (+452,56%) порівняно з 2021 роком.

Витрати на заробітну плату у 2023 році збільшилися на +56,56 млн. грн. (+650,51%), що може бути наслідком підвищення заробітних плат працівників або збільшення чисельності персоналу. Це вказує на збільшення витрат на оплату праці, що потребує детального контролю.

Відрахування на соціальні заходи також збільшилися на +12,27 млн грн (+623,77%), що є логічним продовженням зростання витрат на заробітну плату, оскільки ці витрати безпосередньо пов'язані з фондом оплати праці.

Амортизаційні витрати зросли на +2,14 млн. грн. (+458,63%), що свідчить про наявність нових або відновлених основних засобів, які потребують амортизації.

Інші операційні витрати збільшилися на +45,15 млн. грн. (+668,37%), що може вказувати на наявність непередбачених витрат або зміни в структурі витрат підприємства, які потребують додаткового аналізу та контролю.

Загальна сума операційних витрат у 2023 році збільшилася на +134,92 млн. грн. (+609,33%) в порівнянні з 2021 роком, що є значним покращенням. Це свідчить про збільшення загального рівня витрат підприємства, попри значне зростання витрат на заробітну плату і соціальні заходи.

Рекомендуємо:

- продовжити оптимізацію матеріальних витрат, щоб зберегти тенденцію зниження цих витрат;
- Звернути увагу на зростання витрат на заробітну плату і соціальні заходи, щоб уникнути значного збільшення цих витрат у майбутньому;
- Поглибити аналіз інших операційних витрат і з'ясувати їх природу, аби зрозуміти, чи є вони необхідними і чи можна їх оптимізувати.
- Розглянути можливості для скорочення амортизаційних витрат, якщо вони не виправдані зростанням основних засобів.

Вертикальний аналіз форми 2 Філія “Львівське лісове господарство ” за аналізований період. ми проведемо у табл. 2.5

У 2023 році частка чистого доходу від реалізації продукції знизилася на -12,5 п.п. в порівнянні з 2021 роком. Це може свідчити про зменшення обсягів реалізації або зміну структури продажу, що вимагає детальнішого аналізу для визначення причин такої динаміки.

Частка собівартості реалізованої продукції знизилася на -7,6 п.п., що може свідчити про зниження витрат на виробництво або про оптимізацію витратних процесів підприємства.

Частка валового прибутку знизилася на -5 п.п., що відображає зменшення ефективності виробництва або зростання витрат, які не були компенсовані зростанням доходів. Зниження цієї частки потребує уваги та можливої корекції стратегії витрат і цінової політики.

Частка інших операційних доходів зменшилася на 0,6 п.п., що вказує на незначне збільшення цих доходів у загальному обсязі. Проте їхня частка в загальному доході залишається малою.

Вертикальний аналіз Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід)
Філія “Львівське лісове господарство” за 2021-2023 рр.

Показники	Код рядка	Значення (тис. грн.)			Структура, %		Відхилення по структурі, п.п. 2023/2021рр
		2021р	2022р.	2023р.	2021	2023р.	
I. Фінансові результати	X	X	X	X	X	X	X
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	22645	213970	191064,9	13014%	475,4%	-12539,0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, послуг)	2050	13709	155108	116299,6	7878,7%	289,4%	-7589,4
Валовий прибуток	2090	8936	58862	74765,3	5135,6%	186,0%	-4949,6
Інші операційні доходи	2120	1014	1918	2983,3	582,8%	7,4%	-575,3
Адміністративні витрати	2130	7320	37645	24722,8	4206,9%	61,5%	-4145,4
Витрати на збут	2150	2351	12935	5024,0	1351,1%	12,5%	-1338,6
Інші операційні витрати	2180	147	3160	5118,3	84,5%	12,7%	-71,7
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	132	7040	42883,5	75,9%	106,7%	30,8
Інші доходи	2240	130	180	105,6	74,7%	0,3%	-74,4
Фінансові витрати	2250	-	181	174,7	-	0,4%	-
Інші витрати	2270	50	32	2624,6	28,7%	6,5%	-22,2
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	212	7007	40189,8	121,8%	100,0	-21,8
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-38	-1261	-	-21,8	-	-
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	174	5746	40189,8	100,0	100,0	-
II. Сукупний дохід	X	X	X	X	X	X	X
Сукупний дохід (сума р. 2350, 2355, 2460)	2465	174	5746	40189,8	100,0	100,0	-

Частка адміністративних витрат зросла на 4,1 п.п., що є значним збільшенням витрат на управлінські та організаційні потреби підприємства. Це може бути пов'язано з підвищенням адміністративних витрат або зміною організаційної структури.

Частка витрат на збут зменшилася на 1,3 п.п., що може вказувати на зниження витрат, пов'язаних з маркетингом і продажами, або зменшення обсягів реалізації.

Частка інших операційних витрат зросла на 0,5 п.п., що може свідчити про збільшення непередбачених витрат або змін в операційних процесах, які потребують детального аналізу.

Частка фінансового результату від операційної діяльності збільшилася на 30,8 п.п., що вказує на значне покращення операційної ефективності та прибутковості підприємства.

Частка інших доходів та витрат у 2023 році зменшилася, в результаті чого фінансові витрати стали менш значущими для загального фінансового результату.

Рекомендації:

- Зосередитись на покращенні доходної частини, оскільки зниження частки чистого доходу свідчить про потребу в оптимізації стратегії продажів.
- Зменшити адміністративні витрати, оскільки їхнє зростання потребує контролю.
- Продовжити зосередження на операційних витратах, щоб зберегти позитивну динаміку фінансових результатів.
- Оцінити можливості для подальшого збільшення фінансового результату від операційної діяльності.

Аналіз структури операційних витрат Філія за період з 2021 по 2023 роки ми розглянемо у таблиці 2.6.

Аналіз структури операційних витрат Філія “Львівське лісове господарство”
за 2021-2023 рр.

Назва статті	Значення (тис. грн.)			Структура, %			Відх. по структу рі в. п.
	2021р.	2022р.	2023р.	2021р.	2022р.	2023р.	
Матеріальні витрати	5332	63647	24130,7	20,1%	26,1%	14,9%	-5,18%
Витрати на оплату праці	10274	95170	66833,5	38,8%	39,0%	41,4%	2,62%
Відрахування на соц. заходи	2342	20074	14608,7	8,8%	8,2%	9,1%	0,21%
Амортизація	597	3761	2738	2,2%	1,5%	1,7%	-0,56%
Інші операційні витрати	7944	61181	53095,7	29,9%	25,1%	32,9%	2,91%
Разом	26489	243833	161406,6	100,0	100,0	100,0	-

Аналіз структури операційних витрат Філії “Львівське лісове господарство” за 2021-2023 рр., проведений у таблиці 2.6 дає змогу зробити наступних висновків.

Загальний обсяг операційних витрат зріс у 2022 році порівняно з 2021 роком (з 26 489 тис. грн до 243 833 тис. грн), але у 2023 році знизився до 161 406,6 тис. грн. Це може свідчити про коливання у діяльності підприємства або вплив зовнішніх факторів (наприклад, економічних або політичних умов).

У структурі витрат частка матеріальних витрат зменшилася з 20,13% у 2021 році до 14,95% у 2023 році (зниження на 5,18 в. п.). Абсолютне значення цих витрат у 2023 році (24 130,7 тис. грн) є значно нижчим порівняно з піковим показником у 2022 році (63 647 тис. грн).

Частка витрат на оплату праці зросла з 38,79% у 2021 році до 41,41% у 2023 році (+2,62 в. п.). Це свідчить про зростання ролі трудових ресурсів у діяльності підприємства. У абсолютному значенні витрати на оплату праці також збільшились (з 10 274 тис. грн у 2021 році до 66 833,5 тис. грн у 2023 році).

Частка відрахування на соціальні заходи у структурі залишилась відносно стабільною, збільшившись лише на 0,21 в. п. (з 8,84% у 2021 році до 9,05% у

2023 році). Абсолютні витрати зросли з 2 342 тис. грн у 2021 році до 14 608,7 тис. грн у 2023 році.

Частка амортизації знизилася на 0,56 в. п. (з 2,25% у 2021 році до 1,70% у 2023 році), що може свідчити про зменшення витрат на знос основних засобів. Абсолютне значення амортизаційних витрат у 2023 році (2 738 тис. грн) є нижчим, ніж у 2022 році (3 761 тис. грн).

Спостерігається зростання частки інших операційних витрат у структурі: з 29,99% у 2021 році до 32,90% у 2023 році (+2,91 в. п.). У абсолютному вимірі ці витрати залишаються значними (53 095,7 тис. грн у 2023 році), хоча трохи нижчими, ніж у 2022 році (61 181 тис. грн).

У таблиці 2.7 наведено докладний аналіз співвідношення власного та позикового капіталу Філії “Львівське лісове господарство” за період 2021–2023 років. Основну увагу приділено співвідношенню між власним капіталом, який забезпечує фінансову стійкість підприємства, та позиковим капіталом, що свідчить про рівень залежності від зовнішніх джерел фінансування. Аналіз динаміки цих складових дозволяє оцінити фінансову структуру підприємства, її стабільність і потенціал для подальшого розвитку.

Таблиця 2.7

Показники співвідношення власного та позикового капіталу
Філія “Львівське лісове господарство” за 2021-2023 рр.

Показники	Нормативне значення	2021р	2022р	2023р	Відх. 2023/2021р. (+,-)
Коеф. фінансової автономії	0,4÷0,6	0,58	0,24	0,21	-0,53
Коеф. фінансового левериджу	Зменшення	0,7	3,05	3,93	+323
Частка дебіторської заборгованості у вартості майна, %	–	0,18	0,14	0,13	+0,05
Частка власних і довгострокових коштів у вартості майна, %	–	0,58	0,24	0,21	-0,37

Аналіз проведений у таблиці 2.7 дає змогу здійснити наступні висновки.

Коефіцієнт фінансової автономії у 2021 році коефіцієнт становив 0,58, що відповідало нормативному значенню (0,4–0,6). Проте у 2022–2023 роках він знизився до 0,24 та 0,21 відповідно, що свідчить про суттєве зниження фінансової незалежності підприємства. Відхилення за період склало -0,53, що є негативним сигналом для фінансової стійкості.

Коефіцієнт фінансового левериджу зріс з 0,7 у 2021 році до 3,93 у 2023 році, що свідчить про значне збільшення залежності підприємства від позикового капіталу. Таке зростання (на 323%) може вказувати на підвищення ризику через збільшення фінансового навантаження.

Частка дебіторської заборгованості у вартості майна даний показник залишався відносно стабільним, зменшившись з 0,18 у 2021 році до 0,13 у 2023 році. Це може свідчити про покращення управління дебіторською заборгованістю.

Частка власних і довгострокових коштів у вартості майна – частка суттєво знизилась з 0,58 у 2021 році до 0,21 у 2023 році (-0,37), що є наслідком зменшення власного капіталу та довгострокових ресурсів. Така динаміка вказує на скорочення стабільних джерел фінансування.

Таблиця 2.8

Аналіз коефіцієнтів ліквідності

Філія “Львівське лісове господарство” за 2021-2023 рр.

Показники	Нормативне значення	Значення відповідних даних			Відх. 2023/2021р р. (+,-)
		2021р	2022р	2023р	
Коеф. загальної (поточної) ліквід.	≥ 1	1,53	0,61	0,71	-0,82
Коеф. проміжної (термінової) ліквід.	$\geq 0,6$	1,04	0,33	0,29	-0,75
Абсолютна ліквід.	$\geq 0,2$	0,57	0,01	0,01	-0,56

Аналіз показників ліквідності проведений у таблиці 2.8 дозволяє зробити наступні висновки.

Коефіцієнт загальної (поточної) ліквідності у 2021 році показник перевищував нормативне значення (≥ 1) і становив 1,53, що свідчило про здатність підприємства покривати свої поточні зобов'язання оборотними

активами. у 2022 та 2023 роках коефіцієнт знизився до 0,61 та 0,71 відповідно, що нижче нормативу. Це вказує на зниження фінансової спроможності підприємства. Відхилення за період склало -0,82.

Коефіцієнт проміжної (термінової) ліквідності у 2021 році показник також перевищував нормативне значення ($\geq 0,6$) і становив 1,04, свідчаючи про достатній обсяг ліквідних активів для покриття найбільш термінових зобов'язань. У 2022 році коефіцієнт впав до 0,33, а у 2023 році – до 0,29, що вказує на суттєве зниження термінової ліквідності. Загальне відхилення за період становило -0,75.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності у 2021 році показник значно перевищував нормативне значення ($\geq 0,2$) і дорівнював 0,57, що свідчило про достатню кількість грошових коштів для негайного покриття частини зобов'язань. У 2022–2023 роках коефіцієнт знизився до критично низького рівня – 0,01, що вказує на майже повну відсутність ліквідних коштів. Відхилення за період становило -0,56.

у табл. 2.9. здійснимо аналіз ділової активності у Філія “Львівське лісове господарство”.

Таблиця 2.9

Аналіз ділової активності
Філія “Львівське лісове господарство” за 2021-2023 рр.

Показники	Значення відповідних даних			Відхилення 2023/2021 рр. (+,-)
	2021р	2022р	2023р	
Коеф. оборот. активів	2,73	6,5	2,99	0,26
Коеф. оборот. запасів	12,07	31,3	10,84	-1,23
Коеф. оборот. дебіторської заборг.	11,69	40,5	19,1	+7,41
Коеф. оборот. кредиторської заборг.	7,9	9,57	6,32	-1,58
Коеф. тривалості обороту за дебітор. заборгованістю, дні	30,8	8,88	18,84	-11,96
Коеф. тривалості обороту за кредиторською заборгованістю, дні	45,6	37,6	56,96	+11,36

Аналіз проведений у таблиці 2.9 показників ділової активності дозволяє зробити наступні висновки.

Коефіцієнт оборотності активів у 2021 році показник становив 2,73, у 2022 році зріс до 6,5, але у 2023 році знизився до 2,99. Загальне відхилення за період становило +0,26. Показник залишився на стабільному рівні, що свідчить про збереження ефективності використання активів для генерування доходів.

Коефіцієнт оборотності запасів у 2021 році показник дорівнював 12,07, у 2022 році значно зріс до 31,3, але у 2023 році впав до 10,84, із загальним відхиленням -1,23. Така динаміка вказує на зменшення ефективності управління запасами, особливо в 2023 році.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості показник зріс з 11,69 у 2021 році до 40,5 у 2022 році, але у 2023 році знизився до 19,1. Відхилення за період становило +7,41. Загальне покращення свідчить про зростання швидкості обертання дебіторської заборгованості, що позитивно впливає на ліквідність.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості у 2021 році становив 7,9, у 2022 році зріс до 9,57, але у 2023 році знизився до 6,32, із загальним відхиленням -1,58. Падіння вказує на зменшення швидкості погашення зобов'язань, що може свідчити про ускладнення фінансової ситуації.

Коефіцієнт тривалості обороту дебіторської заборгованості тривалість обороту скоротилася з 30,8 днів у 2021 році до 8,88 днів у 2022 році, але зросла до 18,84 днів у 2023 році. Загальне відхилення -11,96 днів. Скорочення часу обороту є позитивним явищем, проте зростання у 2023 році потребує уваги.

Коефіцієнт тривалості обороту кредиторської заборгованості показник зріс з 45,6 днів у 2021 році до 56,96 днів у 2023 році, із загальним відхиленням +11,36 днів. Зростання тривалості свідчить про затримки у погашенні зобов'язань, що може бути наслідком фінансових труднощів.

Аналіз показників рентабельності у Філії “Львівське лісове господарство” здійснимо у таблиці 2.10

Таблиця 2.10

Аналіз показників рентабельності
Філія “Львівське лісове господарство” за 2021-2023 рр., %

Показники	2021р	2022р.	2023р.	Відхилення 2023 / 2021 рр. (+,-)
Загальна рентабельність (збитковість) сукупного капіталу, %.	2,55	21,3	62,9	+60,35
Чиста рентабельність (збитковість) сукупного капіталу, %.	2,09	17,47	62,9	+60,81
Загальна рентабельність (збитковість) власного капіталу, %.	4,23	72,41	283,35	+279,12
Чиста рентабельність (збитковість) власного капіталу, %.	3,47	59,38	283,35	+279,88
Рентабельність (збитковість) продажу, %	39,46	27,50	39,13	-0,33
Рентабельність (збитковість) доходу від операційної діяльності, %	0,55	3,26	20,71	+20,16
Рентабельність (збитковість) виробничих витрат, %	65,18	37,94	64,28	-0,90
Рентабельність (збитко- вість) операційних витрат, %	0,56	3,37	28,36	+27,80
Загальна рентабельність (збитковість) витрат господарської діяльності, %	0,89	3,35	26,1	+25,21
Чиста рентабельність (збитковість) витрат господарської діяльності, %	0,74	3,37	26,1	+25,36

Аналіз показників рентабельності проведений у таблиці 2.10 дає змогу дійти наступних висновків.

Загальна рентабельність сукупного капіталу зросла з 2,55% у 2021 році до 62,9% у 2023 році (+60,35 п.п.). А чиста рентабельність збільшилася з 2,09% до 62,9% за аналогічний період (+60,81 п.п.). Це свідчить про значне покращення ефективності використання сукупного капіталу.

Загальна та чиста рентабельність власного капіталу загальна рентабельність власного капіталу зросла з 4,23% у 2021 році до 283,35% у 2023 році (+279,12 п.п.). Чиста рентабельність власного капіталу зросла з 3,47% до 283,35% (+279,88 п.п.). Високий рівень рентабельності власного капіталу вказує на ефективне управління власними ресурсами.

Рентабельність продажу показник залишився майже стабільним: 39,46% у 2021 році та 39,13% у 2023 році, з незначним зниженням на -0,33 п.п. Це свідчить про збереження ефективності операційної діяльності.

Рентабельність доходу від операційної діяльності демонструє зростання з 0,55% у 2021 році до 20,71% у 2023 році (+20,16 п.п.). Покращення вказує на значне зростання ефективності основної діяльності підприємства.

Рентабельність виробничих витрат у 2021 році показник становив 65,18%, у 2023 році – 64,28%, із незначним зниженням на -0,90 п.п. Зменшення вказує на незначне погіршення ефективності використання виробничих витрат.

Рентабельність операційних витрат демонструє зростання з 0,56% у 2021 році до 28,36% у 2023 році (+27,80 п.п.). Це свідчить про зростання прибутковості операційної діяльності.

Загальна рентабельність витрат господарської діяльності збільшилася з 0,89% у 2021 році до 26,1% у 2023 році (+25,21 п.п.). А чиста рентабельність також зросла з 0,74% до 26,1% (+25,36 п.п.). Це демонструє покращення ефективності всіх витрат підприємства.

За період 2021–2023 років підприємство досягло значного зростання рентабельності за більшістю показників, що свідчить про ефективне управління ресурсами та діяльністю.

У таблиці 2.11 відображено динаміку агрегованого балансу Філія “Львівське лісове господарство” котру зображено на рис. 2.1 та 2.2.

Необоротні активи зросли на 27334 тис. грн (+909,7%) у 2022 році порівняно з 2021 роком, а у 2023 році зросли лише на 709,6 тис. грн (+2,3%) порівняно з 2022 роком. Це свідчить про суттєві інвестиції в довгострокові активи у 2022 році та їх стабільність у 2023 році.

Оборотні активи збільшилися на 19971 тис. грн (+440,7%) у 2022 році порівняно з 2021 роком та ще на 13995,9 тис. грн (+54,2%) у 2023 році. Значне зростання оборотних активів вказує на покращення ліквідності підприємства.

Загальний баланс підприємства зріс з 9237 тис. грн у 2021 році до 71247,5 тис. грн у 2023 році, що становить приріст на 47305 тис. грн (+612,1%).

Власний капітал зріс на 8512 тис. грн (+257%) у 2022 році порівняно з 2021 роком і на 503,1 тис. грн (+3,6%) у 2023 році порівняно з 2022 роком. Це свідчить про стабільне нарощення власних ресурсів підприємства.

Довгострокові зобов'язання з'являються у 2023 році у розмірі 1069,4 тис. грн, що вказує на нові джерела фінансування для довгострокових проектів.

Поточні зобов'язання значно зросли: на 38793 тис. грн (+1116,3%) у 2022 році порівняно з 2021 роком і ще на 13133 тис. грн (+30,8%) у 2023 році. Це свідчить про підвищену залежність від короткострокових джерел фінансування.

Таблиця 2.11

Агрегований баланс Філія “Львівське лісове господарство” за 2021-2023 рр.

	На кінець 2021 року	На кінець 2022 року	На кінець 2023 року	Відхилення (+,-)			
				Абс., тис. грн.		Відн., %	
				2022/ 2021р	2023/ 2022р	2022/ 2021р	2023/ 2022р
Актив	X	X	X	X	X	X	X
Необоротні активи	3376	30710	31419,6	27334	709,6	909,7	102,3
Оборотні активи	5861	25832	39827,9	19971	13995,9	440,7	154,2
Баланс	9237	56542	71247,5	47305	14705,5	612,1	126,0
Пасив	X	X	X	X	X	X	X
Власний капітал	5420	13932	14435,1	8512	503,1	257,0	103,6
Довгострокові зобов'язання і забезпечення	0	0	1069,4	0	1069,4	-	-
Поточні зобов'язання	3817	42610	55743	38793	13133	1116,3	130,8

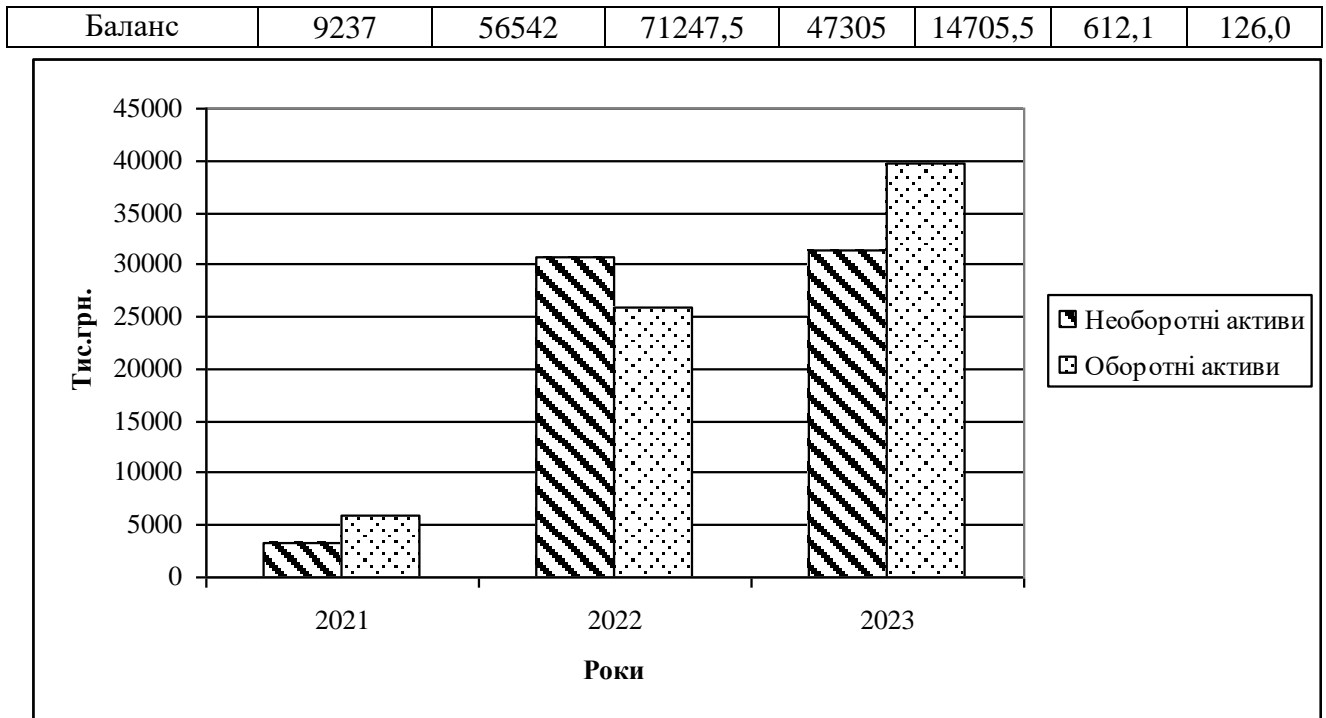

Рис. 2.1. Відхилення в активі Балансу Філія “Львівське лісове господарство” протягом 2021-2023рр

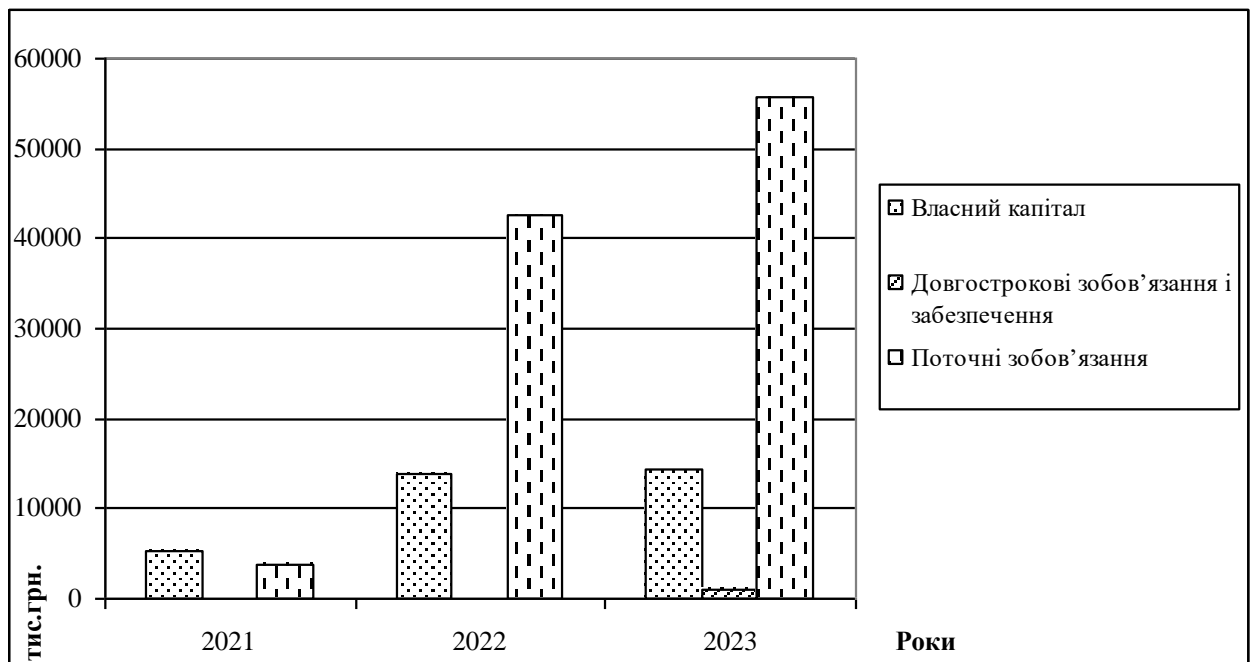

Рис. 2.2. Динаміка видхилень в пасиві Балансу Філія “Львівське лісове господарство” протягом 2021-2023рр.

В таблиці 2.12 проведемо аналіз джерел фінансування матеріальних оборотних коштів.

Таблиця 2.12

Джерела фінансування матеріальних оборотних коштів
Філія “Львівське лісове господарство” за 2021-2023 рр.

Показники	2021р.	2022р.	2023р.	Відхилення (+,-)	
				2022 / 2021рр	2023 / 2022рр
Наявн. власних оборотних коштів	2044	-16778	-16984,5	-18822	-206,5
Наявн. власних і довгострокових позикових джерел формування запасів	2044	-16778	-15915,1	-18822	862,9
Заг. величина основних джерел формування матеріальних оборотних коштів	-1773	-59388	-39827,9	-57615	19560,1

На підставі аналізу джерел фінансування матеріальних оборотних коштів проведеного у таблиці 2.12 ми робимо наступні висновки.

Наявність власних оборотних коштів у 2021 році підприємство мало 2044 тис. грн. власних оборотних коштів. У 2022 році цей показник значно знизився до -16778 тис. грн. (зменшення на 18822 тис. грн.), що свідчить про дефіцит власних оборотних коштів. У 2023 році дефіцит збільшився ще на 206,5 тис. грн, досягнувши -16984,5 тис. грн. Це вказує на негативну динаміку та потребу в залученні додаткових джерел фінансування.

Наявність власних і довгострокових позикових джерел формування запасів у 2021 році джерела фінансування становили 2044 тис. грн., а в 2022 році цей показник знизився до -16778 тис. грн. (зменшення на 18822 тис. грн). У 2023 році відбулося незначне покращення – зростання на 862,9 тис. грн. порівняно з 2022 роком, але показник залишився на низькому рівні (-15915,1 тис. грн).

Загальна величина основних джерел формування матеріальних оборотних коштів у 2021 році підприємство мало дефіцит фінансування в розмірі -1773 тис. грн. У 2022 році цей дефіцит збільшився до -59388 тис. грн. (зменшення на 57615 тис. грн.), що є критичним погіршенням.

У 2023 році ситуація дещо покращилася: дефіцит скоротився на 19560,1 тис. грн., досягнувши -39827,9 тис. грн., але показник все ще залишається значно від'ємним.

У таблиці 2.13 здійсними аналіз ліквідності балансу.

Таблиця 2.13

Аналіз ліквідності балансу Філія “Львівське лісове господарство” за 2021-23 рр.

Група активів	Значення відповідних даних		Група пасивів	Значення відповідних даних		Платіжний надлишок або нестача (+,-)	
	2021р.	2023р.		2021р.	2023р.	2021р.	2023р.
A1	2193	462,9	П1	3725	26099	+1532	+25636,1
A2	1779	11101,7	П2	0	61,1	-1779	-11040,6
A3	1889	28263,3	П3	0	1069,4	-1889	-27193,9
A4	3376	31419,6	П4	5512	44018	+2136	+12598,4
Валюта балансу	9237	71247,5	Валюта балансу	9237	71247,5	0	0

Аналіз ліквідності балансу проведений у таблиці 2.13 дає змогу дійти наступних висновків.

Аналіз платіжного надлишку/нестачі у 2021 році платіжний надлишок спостерігався лише в групах А1 (найліквідніші активи) і А4 (найменш ліквідні активи), що складала +1532 тис. грн та +2136 тис. грн відповідно. Натомість у групах А2 та А3 була платіжна нестача (-1779 тис. грн та -1889 тис. грн). У 2023 році ситуація значно змінилася. Платіжний надлишок зріс у групах А1 (+25636,1 тис. грн) та А4 (+12598,4 тис. грн), що свідчить про покращення забезпечення ліквідності в цих категоріях. Однак у групах А2 та А3 залишилися суттєва платіжна нестача (-11040,6 тис. грн та -27193,9 тис. грн відповідно), що вказує на низький рівень покриття середньо- та довгострокових зобов'язань.

Динаміка активів - найліквідніші активи (А1) зменшилися з 2193 тис. грн у 2021 році до 462,9 тис. грн у 2023 році, що свідчить про зниження швидкості конвертації активів у грошову форму. Короткострокові фінансові вкладення та дебіторська заборгованість (А2) зросли майже у 6 разів, із 1779 тис. грн до 11101,7 тис. грн, що може свідчити про накопичення труднощів із погашенням дебіторської заборгованості. Повільно реалізовані активи (А3) значно зросли

до 28263,3 тис. грн у 2023 році, що також вказує на накопичення неліквідних активів. Найменш ліквідні активи (А4) збільшилися майже у 9 разів – із 3376 тис. грн у 2021 році до 31419,6 тис. грн у 2023 році, що свідчить про зміну структури активів на користь менш ліквідних позицій.

Динаміка пасивів - найтерміновіші зобов'язання (П1) значно зросли – з 3725 тис. грн у 2021 році до 26099 тис. грн у 2023 році, що вказує на суттєве збільшення фінансового навантаження на підприємство в короткостроковій перспективі. Короткострокові зобов'язання (П2) та довгострокові зобов'язання (П3) залишаються незначними, однак поява довгострокових зобов'язань у 2023 році (1069,4 тис. грн) свідчить про залучення нових джерел фінансування. Найдовгостроковіші зобов'язання (П4) зросли майже у 8 разів, із 5512 тис. грн у 2021 році до 44018 тис. грн у 2023 році, що вказує на переважну залежність від довгострокового фінансування.

Аналіз діагностики банкрутства здійснимо у таблиці 2.14. А у таблиці 2.15 наведемо основні фінансово-економічні показники функціонування Філії впродовж 2021-23рр.

Таблиця 2.14

Діагностика банкрутства

Філія “Львівське лісове господарство” за 2021-2023 рр.

Показники	Нормат. знач.	2021р.	2023р.	Відх. абс. (+,-)
Коеф. поточної ліквідності	>1,50	1,53	0,71	-0,82
Коеф. забезпеченості власними оборотними засобами	>0,10%	0,34	-0,39	-0,73
Коеф. втрати платоспроможності	>1,0	1,04	0,29	-0,75

У 2021 році коефіцієнт поточної ліквідності становив 1,53, що є вище нормативного значення (1,50), що свідчить про здатність філії покривати свої короткострокові зобов'язання на той момент. Однак у 2023 році коефіцієнт знизився до 0,71, що значно нижче нормативного рівня. Це свідчить про погіршення здатності покривати поточні зобов'язання і може свідчити про потенційні проблеми з ліквідністю.

У 2021 році коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами був на рівні 0,34, що більше за нормативне значення (0,10%). Це вказує на достатній рівень фінансування оборотних активів власними коштами. Проте у 2023 році цей коефіцієнт став негативним (-0,39), що свідчить про значний дефіцит власних оборотних коштів і збільшення залежності від позикових коштів для фінансування операційної діяльності. Це може вказувати на високий ризик банкрутства.

У 2021 році коефіцієнт втрати платоспроможності становив 1,04, що є в межах нормативного значення ($>1,0$) і вказує на те, що підприємство могло зберігати платоспроможність. У 2023 році коефіцієнт значно знизився до 0,29, що свідчить про серйозне погіршення платоспроможності і вказує на високий ризик неспроможності виконувати свої зобов'язання.

Протягом 2021–2023 років спостерігається суттєве погіршення фінансового стану філії. Падіння ліквідності, негативне значення коефіцієнта забезпеченості оборотними засобами і значне зниження коефіцієнта платоспроможності свідчать про високий ризик банкрутства. Рекомендується вжити заходів щодо покращення фінансового становища, таких як оптимізація оборотних активів, зменшення заборгованості та поліпшення контролю за грошовими потоками.

Висновки за результатами аналізу фінансово-економічних показників діяльності Філії “Львівське лісове господарство” за 2021–2023 рр. таблиця 2.15.

Дохід від реалізації значно зріс на 168 419,9 тис. грн у 2023 році порівняно з 2021 роком, що свідчить про збільшення обсягів реалізації продукції.

Собівартість продукції також зросла на 102 590,6 тис. грн, але нижчими темпами, що позитивно вплинуло на валовий прибуток.

Валовий прибуток збільшився на 65 829,3 тис. грн, а чистий прибуток зріс більш ніж у 230 разів (на 40 015,8 тис. грн), що свідчить про підвищення ефективності діяльності.

Рентабельність реалізованої продукції зросла з 0,76% до 21,3%, що вказує на покращення прибутковості.

Фінансово-економічні показники діяльності Філія “Львівське лісове господарство” за 2021-23р.

№ з/п	Показники	Одиниці вим.	Роки			Відхилення (+,-) 2023/2021pp
			2021	2022	2023	
1.	Дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	тис. грн.	22 645	213 970	191 064,9	+168 419,90
2.	Собівартість реалізованої продукції	тис. грн.	13 709	155 108	116 299,6	+102 590,60
3.	Валовий прибуток	тис. грн.	8 936	58 862	74 765,3	+65 829,30
4.	Чистий прибуток (збиток)	тис. грн.	174	5 746	40 189,8	+40 015,80
5.	Витрати (доходи) з податку на прибуток	тис. грн.	38	1261	-	-38
6.	Рентабельність реалізованої продукції	%	0,76	2,6	21,3	+20,54
7.	Фонд оплати праці	тис. грн.	53274	56170	66833,5	+13 559,50
8.	Середньооблікова чисельність працюючих	чол.	352	340	331	-21,00
9.	Середньомісячна заробітна плата одного працюючого	грн.	12612,22	13767,16	16826,16	+4 213,94
10.	Продуктивність праці	тис. грн./ особу	64,33	629,32	577,23	+512,90
11.	Середньорічна вартість основних засобів	тис. грн.	8404	23616	56833,1	+48 429,10
12.	Фондовіддача	грн./грн.	2,69	9,06	3,36	+0,67
13.	Фондомісткість	грн./грн.	0,37	0,11	0,29	-0,08
14.	Фондоозброєність	грн./грн.	23,87	69,46	171,7	+147,83
15.	Середньорічна вартість оборотних активів	тис. грн.	4963	15846,5	32829,95	+27 866,95
16.	Коефіцієнт оборотності оборотних активів	-	2,73	6,5	2,99	+0,26
17.	Коефіцієнт завантаження оборотних активів	-	21,92	7,4	17,18	-4,74
18.	Тривалість обороту,	дні	16,42	48,64	20,95	+4,53
19.	Середньорічна вартість кредиторської заборгованості	тис. грн.	2862	16207,7	30187,7	+27 325,70
20.	Середньорічна вартість дебіторської заборгованості	тис. грн.	1936	5287	10005,9	+8 069,90
21.	Коеф. оборотності дебіторської заборгованості	обороту	11,69	40,5	19,1	+7,41
22.	Коеф. оборотності кредиторської заборгованості	-	7,9	9,57	6,32	-1,58
23.	Власний капітал	тис. грн.	5420	13932	14435,1	+9 015,10
24.	Загальна вартість активів	тис. грн.	9237	56542	71247,5	+62 010,50
25.	Коеф. автономії	-	1,53	0,61	0,71	-0,82
26.	Коеф. фінансової залежності	-	1,04	0,33	0,29	-0,75
27.	Коеф. фінансової стійкості	-	0,57	0,01	0,01	-0,56
28.	Коеф. поточної ліквідності (покриття)	-	1,53	1,12	0,71	-0,82

Фонд оплати праці зріс на 13 559,5 тис. грн, а середньомісячна зарплата збільшилася на 4 213,94 грн, що є позитивним фактором для мотивації працівників.

Водночас продуктивність праці суттєво зросла (на 512,9 тис. грн/особу), що свідчить про зростання ефективності використання трудових ресурсів.

Середньорічна вартість основних засобів зросла на 48 429,1 тис. грн, що, ймовірно, пов'язано з оновленням матеріально-технічної бази.

Фондовіддача знизилася на 0,67 грн/грн, а фондомісткість зросла, що свідчить про зниження ефективності використання основних засобів.

Оборотні активи зросли на 27 866,95 тис. грн, але коефіцієнт їх оборотності майже не змінився (+0,26), що свідчить про стабільність швидкості обігу активів.

Середньорічна дебіторська заборгованість зросла на 8 069,9 тис. грн, а кредиторська – на 27 325,7 тис. грн. Це вказує на погіршення фінансової дисципліни та збільшення зобов'язань перед постачальниками.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості знизився, що свідчить про довший цикл погашення дебіторських боргів.

Коефіцієнт автономії знизився з 1,53 до 0,71, що вказує на зростання залежності від зовнішнього фінансування.

Коефіцієнт поточної ліквідності зменшився з 1,53 до 0,71, що свідчить про зниження здатності покривати поточні зобов'язання.

Коефіцієнт фінансової стійкості також впав, що вказує на зростання ризику фінансової нестабільності.

На загал Філія демонструє позитивну динаміку в частині доходів, прибутковості, та оновлення основних засобів, але має певні проблеми з ефективністю використання ресурсів, управлінням дебіторською та кредиторською заборгованістю, а також з ліквідністю і фінансовою стійкістю.

2.2 Практичні аспекти ведення обліку розрахунків з дебіторами і кредиторами

Для ефективного покращення фінансового стану підприємства надзвичайно важливо здійснювати постійний моніторинг стану розрахунків, аналізувати зміни в динаміці дебіторської та кредиторської заборгованості, а також виявляти потенційні випадки маніпуляції бухгалтерськими даними. Особливу увагу слід звертати на правомірність і обґрунтованість фінансових операцій, зокрема розрахункових та обмінних. Ці дії дозволяють забезпечити прозорість та достовірність інформації, що відображається у фінансовій звітності підприємства.

Один з ключових аспектів контролю полягає у тому, що фінансова звітність повинна надавати повну та коректну інформацію про всі види заборгованості на кінець звітного періоду. Важливо відстежувати як поточну, так і довгострокову дебіторську заборгованість, оскільки це дозволяє оцінити платоспроможність контрагентів та вчасно реагувати на можливі ризики неплатежів.

У звітності, зокрема у Формах №1 та №5, відображаються найменування та деталізація статей балансу, що стосуються дебіторської заборгованості філії, ці дані детально розкриті у таблиці 2.16.

Таблиця 2.16

Відображення дебіторської заборгованості у Балансі (ф. №1)

Стаття	Характеристика статті
I. Необоротні активи	
Довгострокова дебіторська заборгованість	Відображається сума фізичних і юридичних осіб, заборгованість яких не належить до нормального операційного циклу та має бути погашена після 20 місяців від дати балансу
Відстрочені податкові активи	Наводиться сума податку на прибуток, що підлягає відшкодуванню внаслідок тимчасових різниць між обліковою та податковою базою оцінки
II. Оборотні активи	
Векселі одержані	Вказується заборгованість покупців, замовників і інших дебіторів за реалізовану продукцію, товари, виконані роботи та надані послуги, забезпечена векселями.
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:	
чиста реалізаційна вартість	Різниця між первісною вартістю дебіторської заборгованості та резервом сумнівних боргів
- первісна вартість	Заборгованість покупців і замовників за надану продукцію, товари, роботи та послуги
- резерв сумнівних боргів	Сума резерву сумнівних боргів
Дебіторська заборгованість за розрахунками:	
- з бюджетом	Заборгованість перед фінансовими та податковими органами, переплати за податками, зборами та іншими бюджетними платежами
- за виданими авансами	Сума авансів, наданих іншим підприємствам у рахунок майбутніх поставок товарів, виконання робіт або надання послуг
- з нарахованих доходів	Суми нарахованих дивідендів, відсотків і роялті, що підлягають отриманню.
із внутрішніх розрахунків	Заборгованість пов'язаних сторін і внутрішньовідомчих розрахунків
Інша поточна дебіторська заборгованість	Інша дебіторська заборгованість, яка не відноситься до інших статей та враховується в складі оборотних активів

Інформація про дебіторську заборгованість підприємства відображається в кількох основних формах фінансової звітності:

- Форма №1 (Звіт про фінансовий стан), що також називається Балансом, містить загальну інформацію про фінансові активи та пасиви підприємства, включаючи дебіторську заборгованість.

- Форма №3 (Звіт про рух грошових коштів), де висвітлюється рух коштів підприємства, зокрема інформація про надходження та витрати, що пов'язані з операціями дебіторської заборгованості.

- Форма №5 (Додаток до фінансової звітності), яка деталізує окремі аспекти фінансових показників і надає додаткові пояснення щодо обліку дебіторської заборгованості.

На рис. 2.3 відображено яка інформація щодо дебіторської заборгованості відображається у Примітках до фінансової звітності (ф. №5)

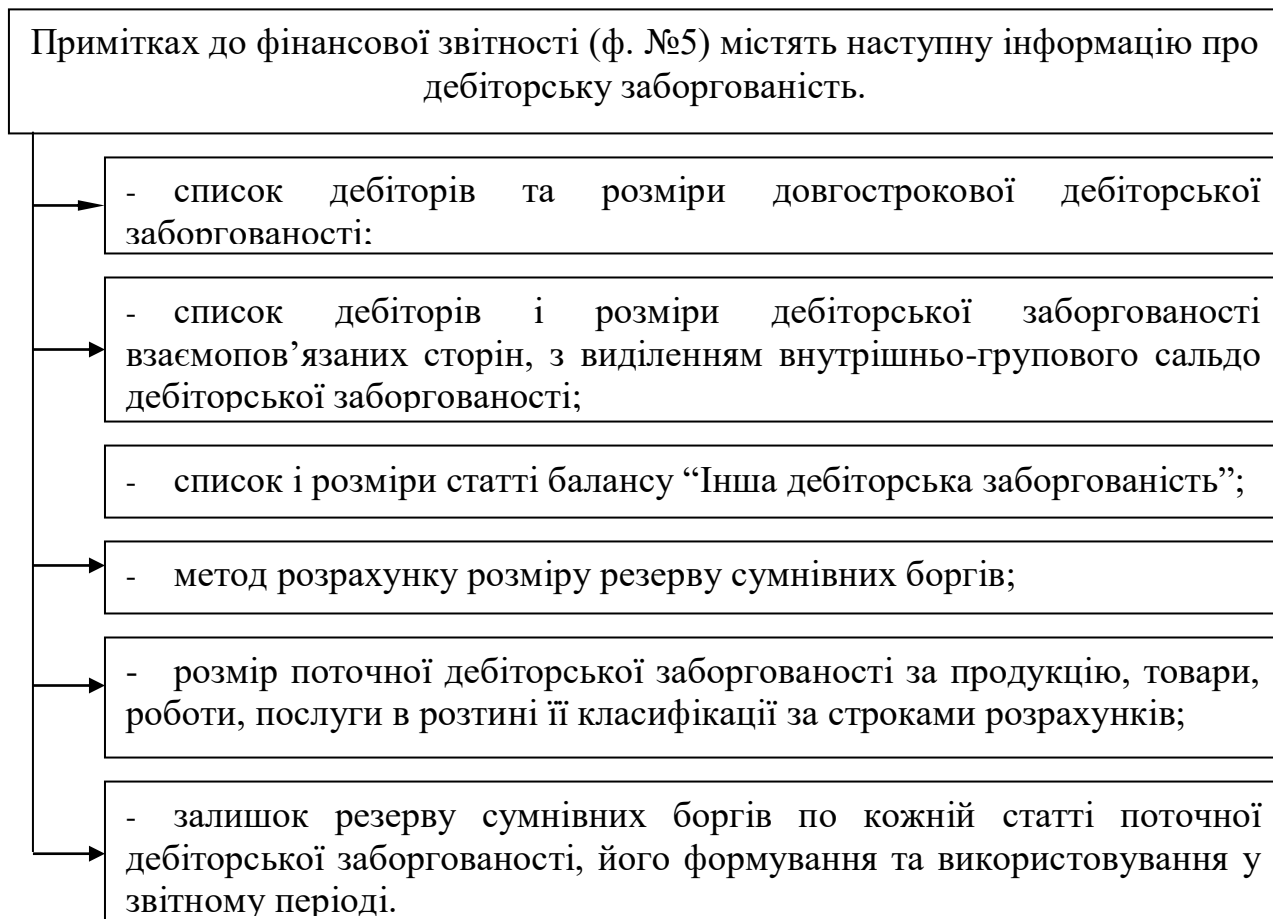

Рис.2.3 Інформація про дебіторську заборгованість у Примітках до фінансової звітності (ф. №5).

У Звіті про рух грошових коштів (Форма №3) дебіторська заборгованість представлена в кількох рядках, зокрема: “Надходження авансів від покупців і замовників”; “Надходження від реалізації фінансових інвестицій”; “Надходження від реалізації необоротних активів”.

Крім того, декларація з податку на додану вартість також містить інформацію про дебіторську заборгованість. Ключовим аспектом управління ПДВ є розрахунок податкового кредиту та податкових зобов'язань.

Статистична звітність Філії “Львівське лісове господарство” представляє важливу інформацію про фінансові результати та стан розрахунків у формі №1-Б, що називається “Звіт про фінансові результати та дебіторську та кредиторську заборгованість”. Ця форма є ключовим інструментом для аналізу фінансового стану підприємства, оскільки містить детальну інформацію про фінансові результати діяльності, а також стан дебіторської та кредиторської заборгованості.

У другому розділі звіту представлена загальна сума дебіторської заборгованості, що включає в себе всі суми, які підприємство очікує отримати від своїх партнерів. Цей розділ є особливо важливим, оскільки він надає інформацію про те, які зобов’язання підприємство має перед контрагентами, а також включає інформацію про суми, які мають бути сплачені за різними категоріями.

Деталізація розподілу боргів представлена за різними напрямками, що допомагає зрозуміти структуру дебіторської заборгованості. Зокрема, звіт містить інформацію про борги за товари, виконані роботи, надані послуги, а також розрахунки з бюджетом і внутрішніми структурами підприємства. Крім того, до уваги беруться внески до страхового фонду зарплати та інші зобов’язання.

Важливо зазначити, що форма №1-Б подається щомісячно, що забезпечує регулярний моніторинг фінансових результатів і стану заборгованостей. Підприємству необхідно дотримуватися терміну подачі звіту, який складає до 20-го числа наступного місяця після закінчення звітного періоду. Це дозволяє своєчасно аналізувати дані та приймати обґрунтовані рішення щодо фінансового управління.

2.3 Пріоритетні напрями удосконалення обліку розрахунків з дебіторами і кредиторами

Діяльність Філії “Львівське лісове господарство” передбачає постійну взаємодію з фінансовими та кредитними установами, органами влади, працівниками, постачальниками, покупцями, та іншими контрагентами. Ця взаємодія призводить до виникнення дебіторської заборгованості, яка потребує регулярного контролю та управління. Для цього важливо, щоб адміністрація забезпечувала своєчасний та точний облік інформації в бухгалтерській системі.

Дебіторська заборгованість відображає зобов'язання, що виникають у процесі взаємодії між підприємством та його партнерами. Цей термін активно досліджується як у теорії, так і в практиці бухгалтерського обліку та фінансового управління. Дебіторська заборгованість впливає на фінансовий стан підприємства і є важливим об'єктом дослідження.

Загалом виділяють два основні типи дебіторської заборгованості: товарна та нетоварна (неопераційна). Товарна заборгованість виникає в процесі основної діяльності, тобто при продажі продукції, виконанні робіт або наданні послуг. Розрахунки з покупцями та клієнтами належать саме до цієї категорії. Покупці – це фізичні чи юридичні особи, які купують товари або послуги, тоді як клієнти – це ті сторони, з якими укладаються договори на виконання певних робіт чи надання послуг. Облік розрахунків з цими сторонами є критично важливим, оскільки на цьому етапі відбувається облік більшої частини доходів та грошових потоків підприємства. Нетоварна дебіторська заборгованість, або неопераційна, може виникати у випадках, не пов'язаних безпосередньо з основною діяльністю підприємства, наприклад, через фінансові інвестиції чи інші розрахунки, що не стосуються продажу товарів чи послуг.

Однак існують певні труднощі в обліку та управлінні дебіторською заборгованістю, які потребують уваги та вдосконалення методів контролю. Ці проблеми відображені в на рис. 2.4., де зазначено основні виклики, з якими стикається підприємство.

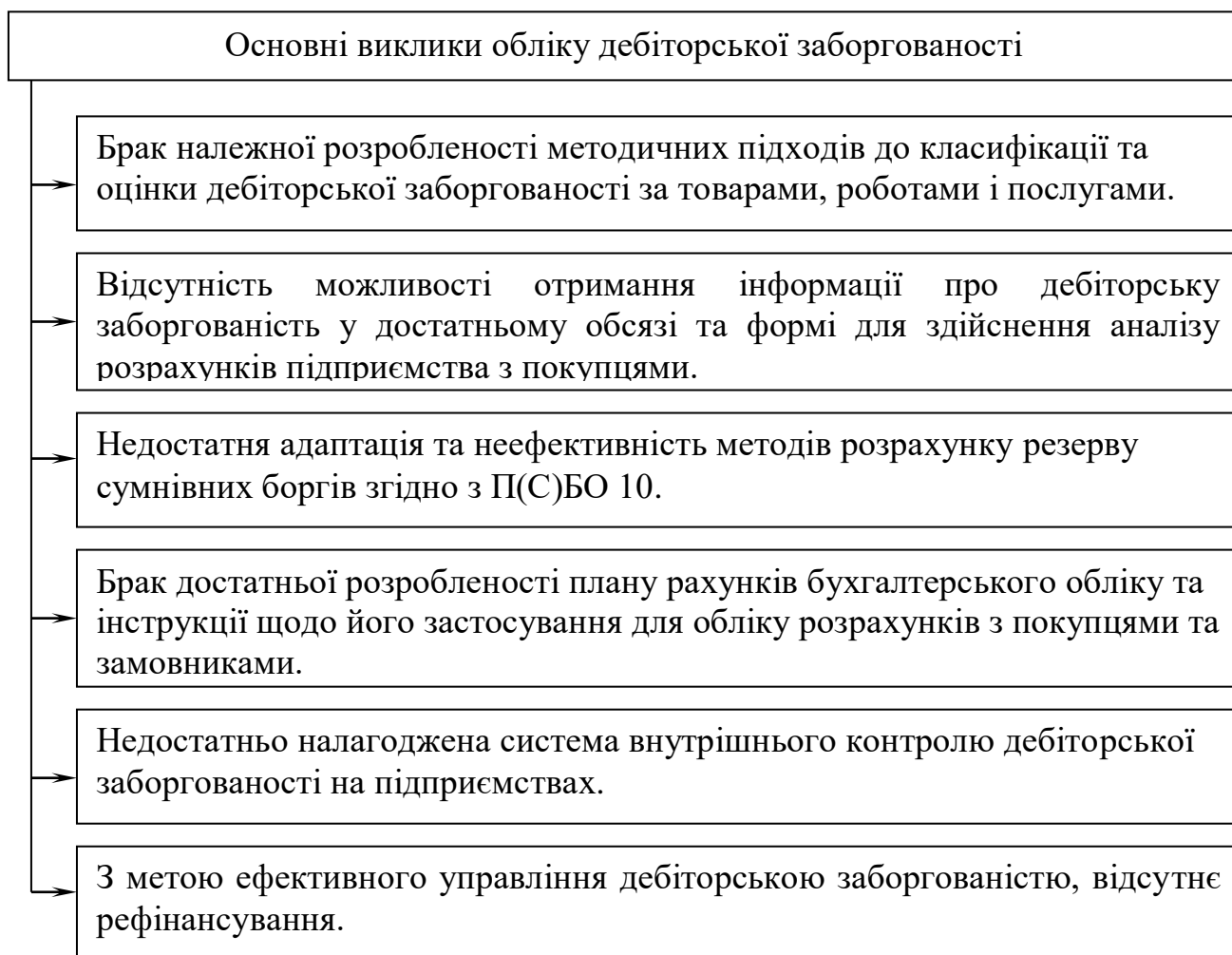

Рис.2.4. Основні виклики обліку дебіторської заборгованості

Для покращення обліку розрахунків з клієнтами та управління дебіторською заборгованістю необхідно вжити певних заходів. Оскільки дебіторська заборгованість є значною частиною оборотних активів, вона суттєво впливає на фінансовий стан підприємства. Її зростання може створювати необхідність залучення зовнішніх фінансових ресурсів, що ускладнює загальний фінансовий стан Філії “Львівське лісове господарство”. Особливо під час інфляції важливо ретельно аналізувати дебіторську

заборгованість, оскільки через інфляцію зменшується ефективність управління оборотними активами.

Дебіторська заборгованість класифікується за кількома критеріями, які враховуються при складанні фінансової звітності, зокрема: тривалість операційного циклу, строки надходження коштів, види зобов'язань боржників та своєчасність оплати. Ці критерії допомагають розрізнити довгострокову та поточну дебіторську заборгованість.

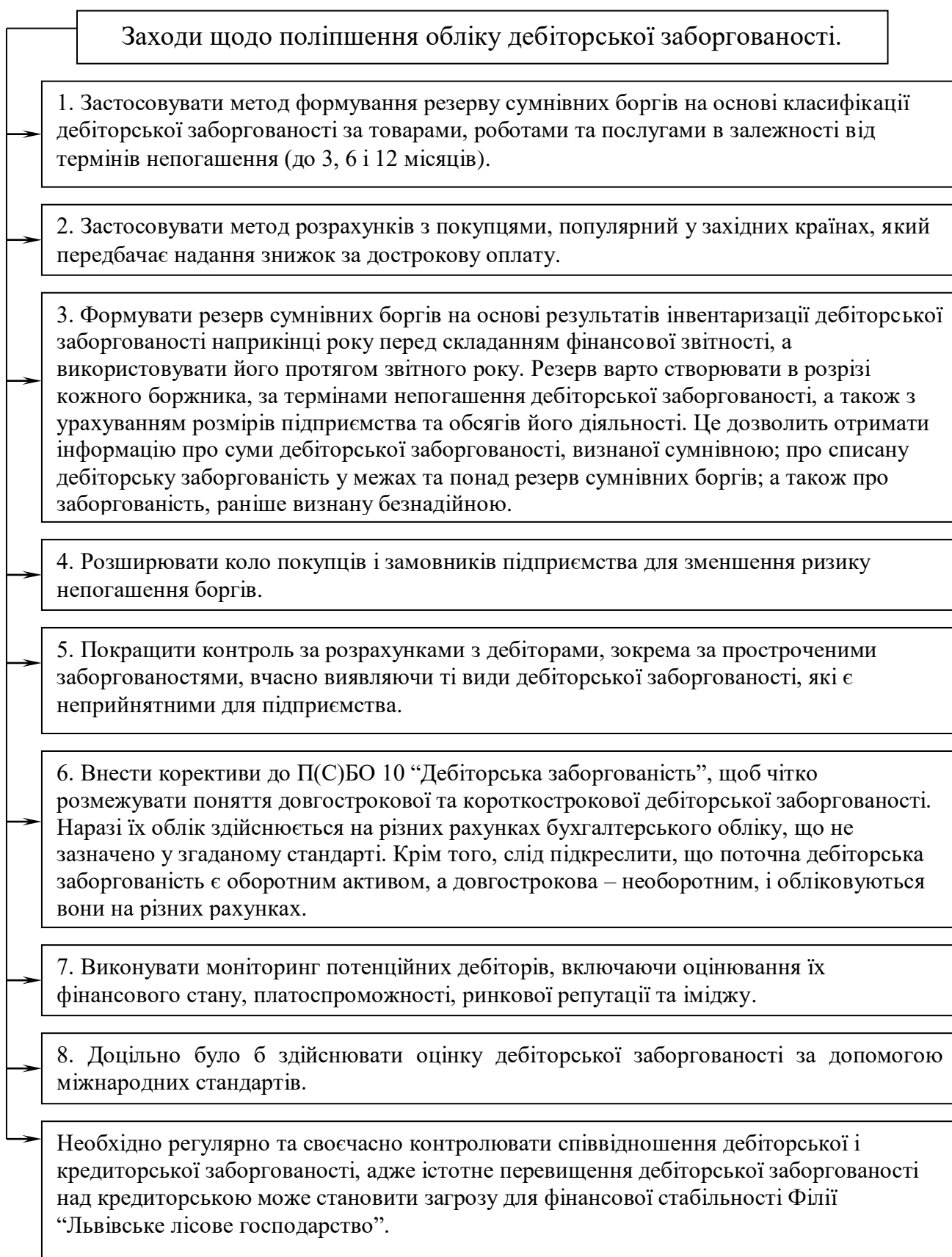
Підприємства, що займаються операційною діяльністю, зазвичай накопичують зобов'язання за надані товари, роботи чи послуги, які формують значну частку дебіторської заборгованості. Інші види заборгованості також виникають через господарську діяльність організації.

Відповідно до вимог П(С)БО 10 “Дебіторська заборгованість,” дебіторська заборгованість може бути визнана активом за умови, що існує висока ймовірність отримання економічних вигод у майбутньому, і розмір цих вигод можна точно оцінити. Це особливо важливо для щоденної операційної діяльності, коли дохід від продажу товарів і послуг реєструється на основі історичної вартості. У такому разі дебіторська заборгованість є активом і відіграє важливу роль у формуванні фінансових показників підприємства.

Особлива увага приділяється процесу списання простроченої дебіторської заборгованості, оскільки цей процес безпосередньо впливає на розрахунок податку на прибуток. Невірне або несвоєчасне списання такої заборгованості може призвести до фінансових і податкових проблем. Тому важливо забезпечити точний облік та контроль за всіма етапами цього процесу.

Враховуючи всі ці аспекти, підприємства повинні впроваджувати заходи щодо оптимізації обліку дебіторської заборгованості. Це включає вдосконалення процедур ведення обліку, запровадження нових систем контролю за дебіторською заборгованістю та використання передових методів аналізу. Ці кроки спрямовані на підвищення точності фінансової звітності, покращення управління грошовими потоками та мінімізацію ризиків, пов'язаних із простроченими зобов'язаннями (рис. 2.5). Ефективне управління

дебіторською заборгованістю дозволить підприємствам підвищити свою фінансову стійкість та забезпечити стабільний розвиток у довгостроковій перспективі.

Рис.2.5. Заходи для оптимізації обліку дебіторської заборгованості

На основі детального аналізу дебіторської заборгованості стає зрозумілим, що підприємствам необхідно вдосконалювати і реформувати існуючі методи обліку цього важливого показника. Адже саме дебіторська заборгованість має безпосередній вплив на фінансові результати філії та на її загальну економічну ефективність.

Однією з основних функцій управління дебіторською заборгованістю є процес її погашення, який насправді є формою реструктуризації активів. У цьому випадку дебіторська заборгованість трансформується в ліквідні активи, що значно посилює фінансову стійкість підприємства.

На розвинених фінансових ринках існує декілька перевірених і ефективних методів роботи з дебіторською заборгованістю, серед яких найбільш поширеними є факторинг, облік векселів і форфейтинг. Ці інструменти допомагають підприємствам швидше отримувати кошти від дебіторів, зменшуючи ризики і покращуючи фінансові показники. Наприклад, факторинг дозволяє компанії продавати свої борги спеціалізованим фінансовим установам, які займаються їх стягненням. Це знімає навантаження з підприємства та прискорює процес отримання грошей.

Проте в Україні впровадження таких методів залишається обмеженим. Це пов'язано з відсутністю відповідної законодавчої бази, яка б дозволяла ефективно застосовувати ці інструменти в практиці. Крім того, немає достатньо розвинених стандартів обліку, які б регламентували порядок їх використання. Як наслідок, багато підприємств, зокрема таких як Філія “Львівське лісове господарство,” не можуть повністю скористатися цими методами для покращення свого фінансового стану.

Однак впровадження сучасних методів управління дебіторською заборгованістю, таких як факторинг і форфейтинг, могло б значно покращити

фінансові показники українських підприємств. Завдяки таким підходам компанії мали б змогу швидше перетворювати дебіторську заборгованість на реальні фінансові ресурси, покращуючи свою ліквідність і зменшуючи залежність від зовнішнього фінансування. Це сприяло б не лише стабільності, але й розвитку підприємств, дозволяючи їм ефективніше управляти своїми активами та мінімізувати фінансові ризики.

Висновки до розділу 2

1. У 2021 році коефіцієнт загальної ліквідності становив 1,53, перевищуючи норматив (≥ 1), що свідчило про здатність підприємства покривати поточні зобов'язання. У 2022–2023 роках показник знизився до 0,61 та 0,71, що нижче нормативу, вказуючи на зниження фінансової спроможності (-0,82). Коефіцієнт проміжної ліквідності у 2021 році дорівнював 1,04, перевищуючи норматив ($\geq 0,6$), однак у 2022–2023 роках знизився до 0,33 та 0,29, що свідчить про суттєве погіршення ліквідності (-0,75). Коефіцієнт абсолютної ліквідності у 2021 році становив 0,57 (норматив $\geq 0,2$), проте у 2022–2023 роках впав до 0,01, що свідчить про критичну нестачу грошових коштів (-0,56).

2. Аналіз рентабельності (табл. 2.10) показує значне покращення ефективності діяльності підприємства в 2021–2023 роках. Загальна рентабельність капіталу зросла з 2,55% до 62,9% (+60,35 п.п.), а чиста рентабельність – з 2,09% до 62,9% (+60,81 п.п.). Рентабельність власного капіталу зросла з 4,23% до 283,35% (+279,12 п.п.), чиста – з 3,47% до 283,35% (+279,88 п.п.). Рентабельність продажу майже не змінилася (39,46% у 2021 р., 39,13% у 2023 р., -0,33 п.п.), свідчачи про стабільну операційну ефективність. Рентабельність операційної діяльності підвищилася з 0,55% до 20,71% (+20,16 п.п.), а операційних витрат – з 0,56% до 28,36% (+27,80 п.п.). Підприємство демонструє успішне управління ресурсами та ефективність діяльності.

3. Для покращення фінансового стану Філії пропонується реалізувати ряд заходів. По-перше, слід збільшити обсяги виробництва, особливо продукції з глибокою обробкою, що сприятиме зростанню доходів. По-друге, необхідно

підвищити продуктивність праці, використовуючи сучасні методи матеріального стимулювання працівників. Важливим кроком також є розвиток маркетингової стратегії, яка буде орієнтована на розширення ринків збуту, розширення асортименту продукції та підвищення її якості. Зниження собівартості продукції сприятиме підвищенню її конкурентоспроможності. Крім цього, доцільно впровадити моніторинг динаміки дебіторської та кредиторської заборгованості та розробити гнучку і результативну цінову політику. Ці заходи допоможуть покращити фінансовий стан підприємства та збільшити його фінансові результати.

4. У подальшому покращення фінансових показників можливе через вдосконалення управління заборгованістю. Прогнозування руху дебіторської і кредиторської заборгованості, пошук резервів і передбачення потенційних дисбалансів допоможе персоналу приймати своєчасні та ефективні рішення, що дозволить уникати фінансових проблем.

РОЗДІЛ 3.

АНАЛІЗ РОЗРАХУНКІВ З ДЕБІТОРАМИ І КРЕДИТОРАМИ НА ФІЛІЯ “ЛЬВІВСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО”

3.1. Методичні прийоми аналізу розрахунків з дебіторами і кредиторами

Аналіз діяльності підприємств базується на різноманітних методах і підходах, кожен з яких має свої особливості та застосовується в залежності від завдань дослідження, специфіки об'єкта аналізу, а також цілей, що стоять перед підприємством. Ключовим моментом при виборі методу аналізу є визначення об'єкта дослідження. Це дозволяє чітко окреслити сферу застосування інструментів аналізу і вибрати оптимальні методи для досягнення бажаних результатів.

Методичний підхід до аналізу передбачає використання наукових інструментів і технологій, які включають певну послідовність дій та методику дослідження. На кожному етапі дослідження застосовуються спеціальні технічні прийоми, методи збору, обробки та оцінки інформації, що допомагають досягти поставлених цілей. Важливою частиною наукового підходу є використання системного підходу до аналізу, що дозволяє вивчити всі аспекти функціонування підприємства в комплексі. Основними етапами аналізу діяльності підприємства є:

- Початкова обробка зібраної інформації. На цьому етапі здійснюється збір необхідних даних, їх систематизація та попередня оцінка. Це можуть бути як

внутрішні документи підприємства (фінансова звітність, плани, бюджети), так і зовнішні джерела інформації (дані ринку, галузеві звіти, нормативно-правові акти).

- Аналіз стану і тенденцій розвитку об'єкта дослідження. На цьому етапі вивчається поточний стан підприємства, аналізуються основні показники його діяльності, тенденції розвитку, а також можливі ризики. Оцінка проводиться як в розрізі історичних даних, так і на основі прогнозів, що дозволяє отримати комплексне уявлення про підприємство.

- Проведення факторного аналізу. Цей етап передбачає вивчення впливу різних факторів на фінансові результати підприємства. Факторний аналіз допомагає визначити, які саме фактори позитивно чи негативно впливають на основні показники діяльності, і дозволяє виявити ключові проблеми та можливості для їх усунення.

- Виявлення резервів і можливостей для покращення. Один із важливих аспектів аналізу – це пошук внутрішніх резервів підприємства, які можуть бути використані для підвищення ефективності діяльності. На цьому етапі здійснюється прогнозування і моделювання можливих варіантів розвитку підприємства, а також оцінка потенційних шляхів оптимізації ресурсів.

- Узагальнення результатів аналізу та комплексна оцінка діяльності підприємства. На завершальному етапі здійснюється загальна оцінка результатів аналізу, розробляються висновки та рекомендації. Це включає оцінку фінансового стану підприємства, його платоспроможності, ліквідності, рентабельності, а також інших важливих економічних показників.

- Розробка планів для поліпшення фінансового стану підприємства. На основі проведеного аналізу розробляються перспективні плани для розвитку підприємства. Важливо враховувати різні аспекти його діяльності, щоб створити збалансовану стратегію, що сприятиме зростанню фінансових результатів.

До основних методів слід віднести:

Метод порівняння є одним з найпоширеніших у практиці економічного аналізу. Він передбачає порівняння різних показників, що дозволяє виявляти подібності та відмінності між ними. Цей метод використовується як основний або додатковий інструмент на всіх етапах аналізу. З його допомогою можна порівнювати фактичні показники з плановими, аналізувати їх динаміку і тенденції розвитку.

Кількісні методи аналізу також займають важливе місце в економічних дослідженнях. Серед них найчастіше використовуються середні та відносні величини, які дозволяють проводити детальну оцінку показників діяльності підприємства. Середні величини (середньоарифметичні, зважені, геометричні тощо) застосовуються для узагальнення характеристик схожих величин. Використання середніх значень є особливо корисним в умовах зміни показників протягом певного періоду.

Відносні величини допомагають виявити структуру показників, їхню динаміку, а також дозволяють оцінити виконання планів. Наприклад, відсотки часто використовуються для вираження співвідношення між різними величинами. Індекси застосовуються для оцінки змін у динаміці, що дозволяє відстежувати, як змінюються ключові показники підприємства з часом.

У практиці фінансового аналізу широко застосовуються наступні спеціалізовані методи фінансового аналізу, зокрема:

Групування – метод, що дозволяє розподілити показники за певними ознаками і виявити закономірності в їхній динаміці. Групування допомагає визначити основні фактори, що впливають на діяльність підприємства, і оцінити їх взаємозв'язок.

Горизонтальний аналіз – передбачає порівняння показників фінансової звітності за різні періоди часу, що дозволяє виявити їх абсолютне та відносне відхилення. Цей метод дає можливість відстежити тенденції зміни ключових показників.

Вертикальний аналіз – застосовується для оцінки структури фінансових показників. Він полягає у визначенні частки кожної статті в загальній сумі

балансу або іншого показника, що дозволяє оцінити пропорції між активами і пасивами, або між доходами і витратами.

Факторний аналіз – використовується для вивчення причин зміни показників та оцінки впливу окремих факторів на результативність діяльності. З його допомогою можна визначити, які фактори призводять до покращення чи погіршення фінансових результатів підприємства.

Аналіз дебіторської заборгованості є одним з важливих напрямків фінансового аналізу, оскільки збільшення обсягу заборгованості може свідчити про проблеми з платоспроможністю клієнтів або нестабільність фінансового стану підприємства. Показники, що застосовуються для оцінки дебіторської заборгованості, включають оборотність заборгованості, час її погашення, частку в поточних активах тощо. Для оцінки ефективності управління дебіторською заборгованістю застосовуються спеціальні коефіцієнти, які дозволяють виявити можливі ризики і запропонувати шляхи їх мінімізації.

Аналогічно, аналіз кредиторської заборгованості дозволяє оцінити ефективність взаємодії підприємства з постачальниками і контрагентами. Тут також використовуються коефіцієнти оборотності, співвідношення заборгованості до чистого доходу від реалізації продукції та інші показники, що дають можливість оцінити рівень фінансової стійкості підприємства.

Аналіз діяльності підприємств є комплексним і багатогранним процесом, що включає використання різних методів і підходів для отримання об'єктивних результатів. Кожен метод має свої особливості, які повинні враховуватися в залежності від поставлених завдань, структури підприємства та умов його функціонування. Ефективний аналіз дозволяє не лише оцінити поточний стан підприємства, але й виявити резерви для покращення його діяльності, що є запорукою успіху в умовах конкурентного ринку.

3.2. Оцінка результатів аналізу розрахунків з дебіторами і кредиторами

Стан структури дебіторської заборгованості за 2021-2023 роки, а також її зміни проведемо у табл. 3.1 для Філія “Львівське лісове господарство”.

Аналізу стану і структури дебіторської заборгованості Філії “Львівське лісове господарство” за 2021-2023 роки який проведений у табл. 3.1. дає змогу зробити такі висновки.

Сума загальної дебіторської заборгованості значно зросла з 1792 тис. грн у 2021 році до 11229,8 тис. грн у 2023 році, що свідчить про збільшення обсягу незавершених розрахунків.

Темпи приросту заборгованості за період 2021-2023 років становлять +9447,8 тис. грн, що є суттєвим показником.

Основна частина дебіторської заборгованості припадає на заборгованість за товари, роботи і послуги, питома вага якої зросла з 24,83% у 2021 році до 18,81% у 2023 році. Це може свідчити про збільшення обсягу оплаченої продукції.

Інша поточна дебіторська заборгованість зросла найбільш динамічно – з 295 тис. грн у 2021 році до 2004,0 тис. грн у 2023 році, її частка збільшилась на 12,55%.

Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом зросла більш ніж у 30 разів за три роки (з 29 тис. грн у 2021 році до 880,7 тис. грн у 2023 році), що може вказувати на труднощі в узгодженні або поверненні коштів з бюджету.

Заборгованість з податку на прибуток, навпаки, скоротилася на 240,9 тис. грн, що свідчить про часткове вирішення проблем з розрахунками.

Питома вага дебіторської заборгованості у складі оборотних активів зросла з 30,6% у 2021 році до 34% у 2022 році, але зменшилася до 28,2% у 2023 році. Це вказує на те, що хоча заборгованість зросла, її темпи відносно обсягу оборотних активів дещо сповільнилися.

Також важливо провести оцінку якості та ліквідності дебіторської заборгованості.

Провідним показником якості дебіторської заборгованості рахується її оборотність. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості вказує на те, скільки разів гроші оберталися протягом року. Цей показник розраховується як відношення реалізованої продукції до середньорічної суми дебіторської заборгованості за рік.

$$\text{Коб.дт.2021р.} = 22645 / ((2080 + 1792) / 2) = 11,69;$$

$$\text{Коб.дт.2022р.} = 213970 / ((1792 + 8782) / 2) = 40,5;$$

$$\text{Коб.дт.2023р.} = 191064,9 / ((8782 + 11229,8) / 2) = 19,1$$

Аналіз стану і структури дебіторської заборгованості на Філія “Львівське лісове господарство” за 2021-2023 роки

Розрахунки з дебіторами	2021 рік		2022 рік		2023 рік		Відх. 2023-2021рр.			
							2022/2021		2023/2022	
	Сума, тис.грн.	Сума, тис.грн.	Сума, тис.грн.	Питома вага, %	Сума, тис.грн.	Сума, тис.грн.	Сума, тис.грн.	Питома вага, %	Сума, тис.грн.	Питома вага, %
1.Довгострокова дебіторська заборгованість	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
2.Дебіторська заборгованість за товари, роботи і послуги	1455	24,83	7741	29,97	7491,6	18,81	6286	31,48	-249,4	-1,78
3. За виданими авансами	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
4. За розрах. з бюджетом	29	0,49	425	1,65	880,7	2,21	396	1,98	455,7	3,26
у тому числі з податку на прибуток	13	0,22	369	1,43	128,1	0,32	356	1,78	-240,9	-1,72
5. Дебітор. заборг. за розрах. із внутрішніх розрахунків	–	–	–	–	725,4	1,82	–	–	–	–
6. Інша поточна дебіторська заборгованість	295	5,03	247	0,96	2004,0	5,03	-48	-0,24	1757	12,55
Разом дебіторська заборгованість	1792	30,57	8782	34,00	11229,8	28,20	6990	35,00	2447,8	17,49
Оборотні активи	5861	100,00	25832	100,00	39827,9	100,00	19971	100,00	13995,9	100,00
Питома вага дебіторської заборгованості в загальній сумі поточних активів (%)	30,6%	–	34%	–	28,2%	–	–	–	–	–

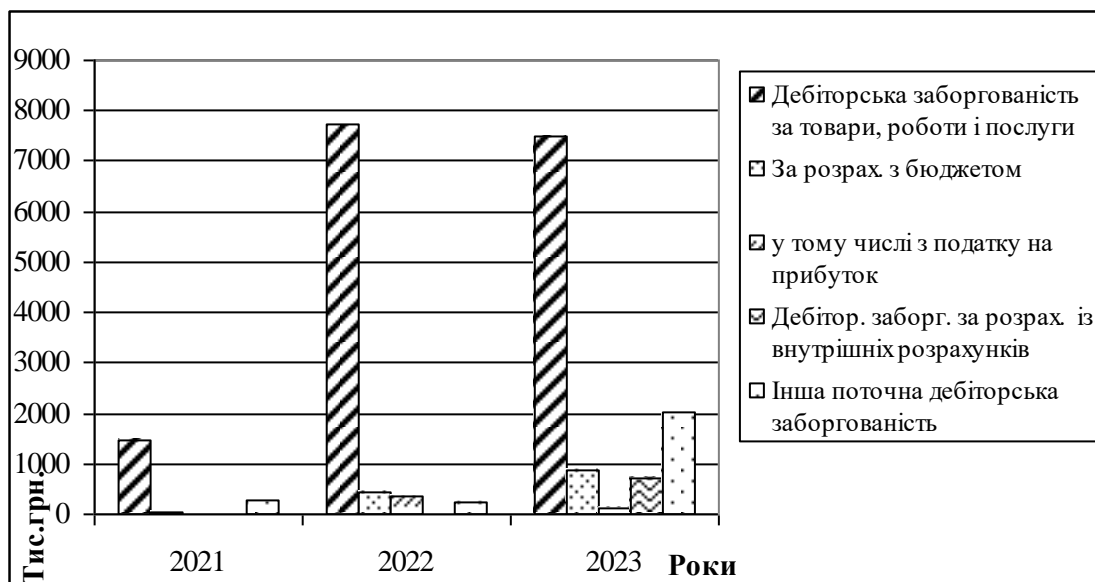

Рис.3.1 Динаміка дебітор. заборг. на Філія “Львівське лісове господарство” за 2021-2023 роки

Для аналізу обороту дебіторської заборгованості використовуємо таблицю 3.2 для відповідних розрахунків. У ході цього аналізу важливо визначити такі показники: середній термін погашення дебіторської заборгованості, її частку в загальній сумі оборотних активів, а також співвідношення середньорічної суми дебіторської заборгованості до виручки від реалізації продукції.

Таблиця 3.2

Аналіз оборотності дебіторської заборгованості на Філія “Львівське лісове господарство” за 2021-2023 роки

Показники	2021р	2022р	2023р	Абс. відхилення	
				2022/2021	2023/2022
Коеф. оборотності дебіторської заборгованості	11,69	40,5	19,1	28,81	-21,4
Строк погашення дебіторської заборгованості	30,8	8,88	18,84	-21,92	9,96
Доля дебіторської заборгованості в загальному обсязі поточних активів%	30,6	34	28,2	3,4	-5,8
Відношення середньої величини дебіторської	0,085	0,025	0,05	-0,06	0,025

заборгованості до виручки від реалізації					
---	--	--	--	--	--

Відношення середньої суми дебіторської заборгованості до виручки від реалізації можна обрахувати за формулою 3.4:

$$2021 \text{ рік Дз.} = ((2080+1792)/2)/22645 = 0,085;$$

$$2022 \text{ рік Дз} = ((1792+8782)/2)/213970 = 0,025;$$

$$2023 \text{ рік Дз} = ((8782+11229,8)/2)/191064,9 = 0,05.$$

Висновки за результатами аналізу оборотності дебіторської заборгованості Філії “Львівське лісове господарство” за 2021-2023 роки проведеного у табл.3.2

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості у 2022 році даний коефіцієнт значно зріс до 40,5, що свідчить про високу швидкість обертання дебіторської заборгованості. Однак у 2023 році показник знизився до 19,1, що демонструє погіршення ситуації. Абсолютне відхилення за 2023/2022 становить -21,4, що вказує на зменшення ефективності управління розрахунками з дебіторами.

Середній строк погашення заборгованості у 2022 році строк погашення значно скоротився до 8,88 дня, що є позитивним показником. Проте у 2023 році строк збільшився до 18,84 дня, що може свідчити про затримки у розрахунках. Абсолютне відхилення у 2023/2022 становить +9,96 дня.

Питома вага дебіторської заборгованості зросла з 30,6% у 2021 році до 34% у 2022 році, а у 2023 році знизилася до 28,2%. Це свідчить про зменшення частки заборгованості в оборотних активах, що може бути позитивним з точки зору ліквідності підприємства.

Відношення середньої величини дебіторської заборгованості до виручки від реалізації даний показник значно зменшився у 2022 році до 0,025, проте у 2023 році зріс до 0,05. Це свідчить про збільшення відносної ваги дебіторської заборгованості у виручці, що може вказувати на зростання ризиків неповернення коштів.

У табл. 3.3 здійснено порівняльний аналіз кредиторської і дебіторської заборгованості у 2021 році, це призведе до більш повного розуміння фінансового стану ФІЛПІ.

Таблиця 3.3.

Порівняльний аналіз дебіторської і кредиторської заборгованостей
Філія “Львівське лісове господарство” у 2021 році, тис.грн.

Показник	Дебіторська заборгованість	Кредиторська заборгованість	Перевищення заборгованості	
			Дебіторська	Кредиторська
Заборгованість за товари, роботи, послуги	1455	1779	–	324
за одержаними авансами	–	–	–	–
за розрахунки з бюджетом	29	594	–	565
у тому числі з податку на прибуток	13	–	13	–
За розрахунками зі страхування	–	243	–	243
За розрахунками з оплати праці	–	859	–	859
Інші поточні зобов'язання	295	295	0	0
Усього	1792	3770	13	1991

Згідно з даними таблиці 3.3, у 2021 році кредиторська заборгованість Філії перевищувала дебіторську на 1991 тис. грн. Для кращого розуміння структури кредиторської заборгованості за цей період її складові детально проілюстровано на рис. 3.2.

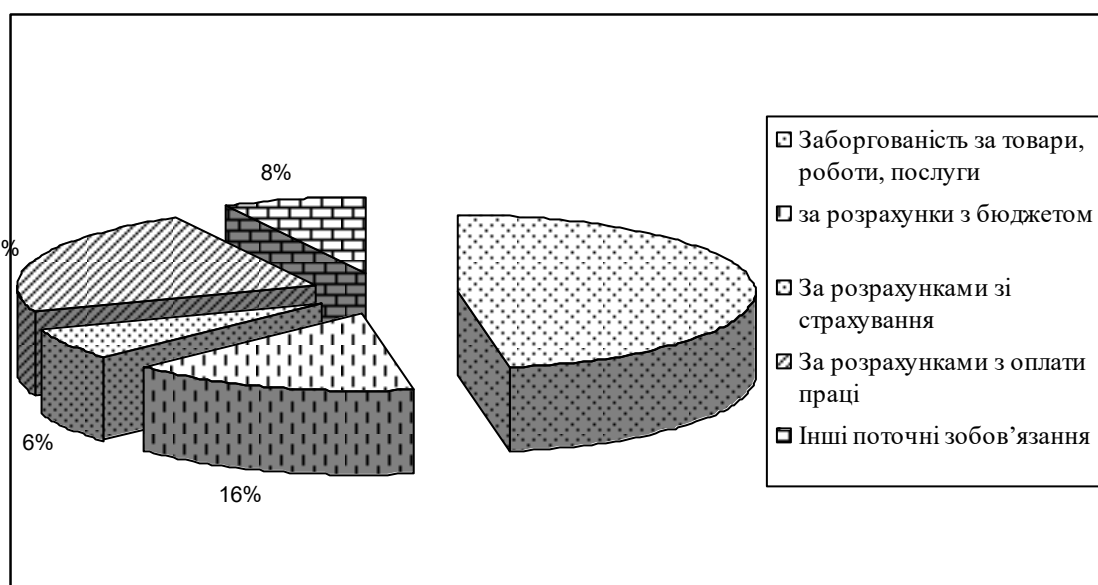

Рис. 3.2. Структура кредиторської заборгованості Філія “Львівське лісове господарство” у 2021 році, тис.грн.

Аналіз заборгованостей у 2022 році здійснимо у таблиці 3.4.

Таблиця 3.4.

Порівняльний аналіз дебіторської і кредиторської заборгованості
Філія “Львівське лісове господарство” у 2022 році

Показник	Дебіторська заборгованість	Кредиторська заборгованість	Перевищення заборгованості	
			Дебіторська	Кредиторська
Заборгованість за товари, роботи, послуги	7741	10277	–	2536
за одержаними авансами	–	–	–	–
за розрахунки з бюджетом	425	7157	–	6732
у тому числі з податку на прибуток	369	–	369	
За розрахунками зі страхування	–	1312	–	1312
За розрахунками з оплати праці	–	5864	–	5864
Інші поточні зобов'язання	247	7389	–	7142
Усього	8782	31999	369	23586

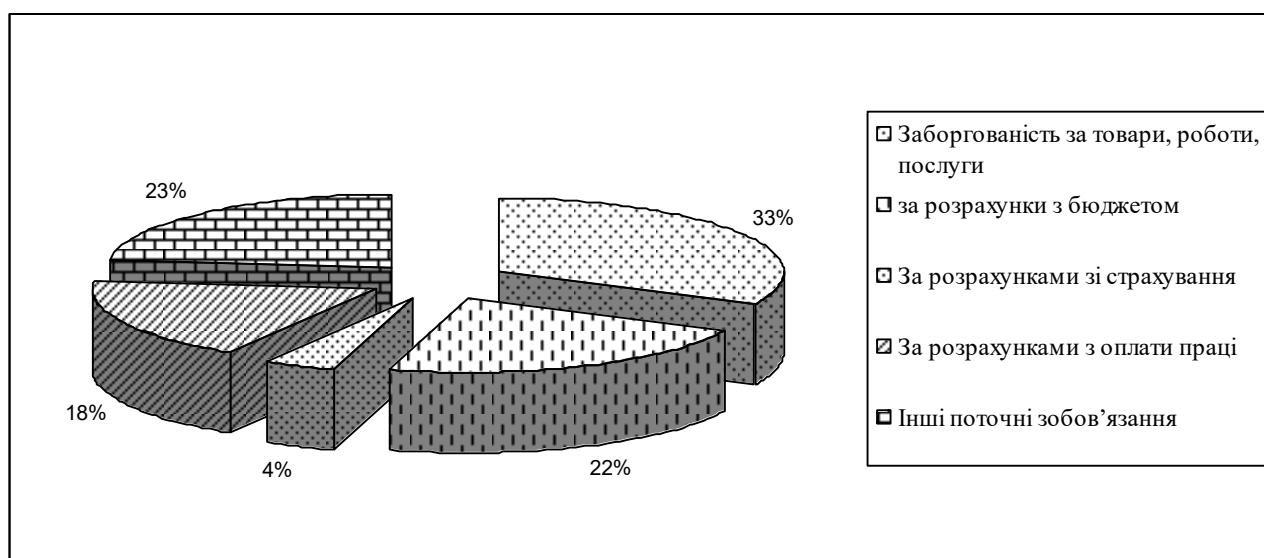

Рис. 3.3. Структура кредиторської заборгованості Філія “Львівське лісове господарство” у 2022 році, тис.грн.

Висновки за результатами порівняльного аналізу дебіторської та кредиторської заборгованості Філії “Львівське лісове господарство” у 2022 році проведеного у таблиці 3.4. У загальному сума кредиторської заборгованості (31 999 тис. грн) значно перевищує дебіторську (8 782 тис. грн), різниця становить 23 586 тис. грн, що свідчить про більшу залежність підприємства від кредиторів. Кредиторська заборгованість за товари, роботи та послуги за цим показником (10 277 тис. грн) перевищує дебіторську (7 741 тис. грн) на 2 536 тис. грн. Це може вказувати на складнощі з розрахунками з постачальниками. Заборгованість підприємства перед бюджетом (7 157 тис. грн) значно перевищує дебіторську за цим напрямом (425 тис. грн) на 6 732 тис. грн, що може свідчити про значні податкові зобов'язання. У сфері страхування кредиторська заборгованість становить 1 312 тис. грн, а за розрахунками з оплати праці – 5 864 тис. грн. Відсутність дебіторської заборгованості за цими напрямками свідчить про односторонню природу зобов'язань. Інші поточні зобов'язання, інші кредиторські зобов'язання (7 389 тис. грн) також значно перевищують дебіторську заборгованість (247 тис. грн), різниця становить 7 142 тис. грн.

Аналіз заборгованостей ФІЛІІ здійснимо за допомогою таблиці 3.5.

Таблиця 3.5.

Порівняльний аналіз дебіторської і кредиторської заборгованості
Філія “Львівське лісове господарство” у 2023 році.

Показник	Дебіторська заборгованість	Кредиторська заборгованість	Перевищення заборгованості	
			Дебіторська	Кредиторська
Довгостроковими зобов'язаннями	–	61,1	–	61,1
Заборгованість за товари, роботи, послуги	7491,6	11220,4	–	3728,5
за розрахунки з бюджетом	880,7	5173,5	–	4292,8
у тому числі з податку на прибуток	128,1	–	128,1	–
за розрахунками із внутрішніх розрахунків	725,4	–	725,4	–
за розрахунками з оплати праці	–	2026,3	–	2026,3
Інші поточні зобов'язання	2004,0	7678,8	–	5674,8
Усього	11229,8	26160,1	853,5	15783,5

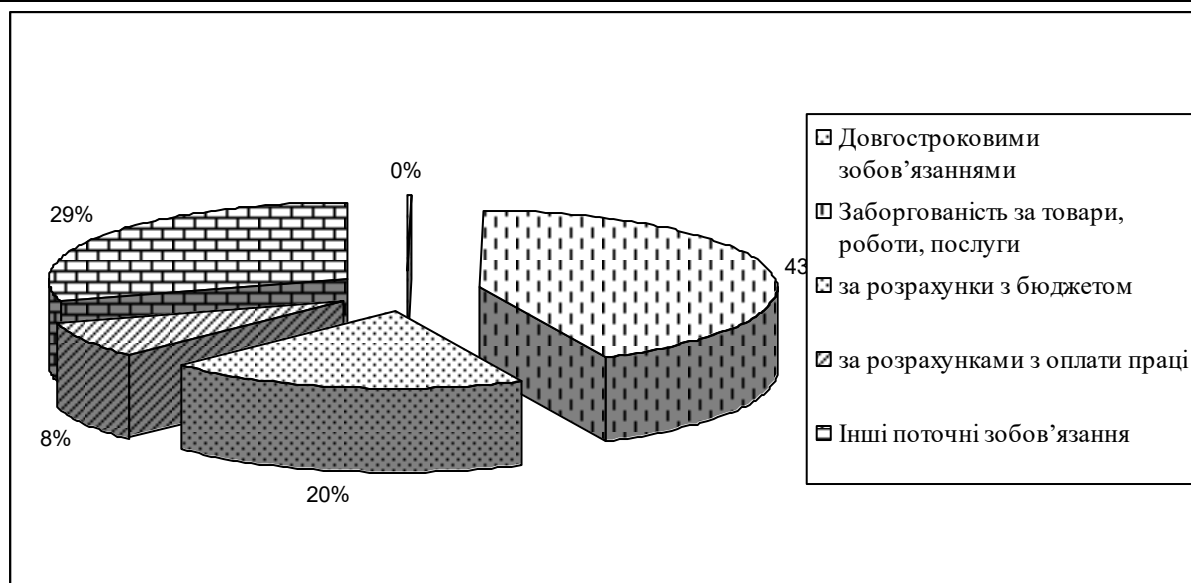

Рис. 3.4. Структура кредиторської заборгованості Філія “Львівське лісове господарство” у 2023 році, тис.грн.

За результатами порівняльного аналізу дебіторської та кредиторської заборгованості Філії “Львівське лісове господарство” у 2023 році проведеного у табл. 3.5.

Загальна сума кредиторської заборгованості (26 160,1 тис. грн) майже в 2,3 рази перевищує дебіторську (11 229,8 тис. грн). Різниця становить 15 783,5 тис. грн, що свідчить про високий рівень фінансових зобов'язань підприємства.

Заборгованість за товари, роботи та послуги, кредиторська заборгованість (11 220,4 тис. грн) значно перевищує дебіторську (7 491,6 тис. грн) на 3 728,5 тис. грн. Це може свідчити про труднощі з розрахунками перед постачальниками.

Заборгованість за розрахунками перед бюджетом (5 173,5 тис. грн) суттєво перевищує дебіторську за цим напрямом (880,7 тис. грн) на 4 292,8 тис. грн, що може створювати додаткові ризики для фінансової стабільності.

Дебіторська заборгованість за внутрішніми розрахунками становить 725,4 тис. грн, тоді як кредиторська за цим напрямом відсутня. Це позитивний аспект для підприємства.

Кредиторська заборгованість з оплати праці (2 026,3 тис. грн) є значною, що вказує на необхідність посилення фінансового управління у цьому напрямі.

Інші кредиторські зобов'язання (7 678,8 тис. грн) перевищують відповідну дебіторську заборгованість (2 004,0 тис. грн) на 5 674,8 тис. грн, що також потребує додаткової уваги.

Підприємство має кредиторські довгострокові зобов'язання в розмірі 61,1 тис. грн, тоді як дебіторські відсутні.

Загальні тенденції:

– Значне перевищення кредиторської заборгованості над дебіторською свідчить про фінансову напруженість та потребу у вдосконаленні політики управління зобов'язаннями.

– Найбільше кредиторське навантаження припадає на розрахунки за товари, роботи, послуги, бюджетні зобов'язання та інші поточні зобов'язання.

Рекомендації:

– Забезпечити контроль за динамікою погашення кредиторської заборгованості, зокрема зосередитись на розрахунках з бюджетом і оплатою праці.

- Покращити управління дебіторською заборгованістю, зокрема за внутрішніми розрахунками та іншими поточними зобов'язаннями.
- Провести переговори з кредиторами для реструктуризації зобов'язань за потреби.
- Запровадити заходи для збільшення оборотності дебіторської заборгованості, що сприятиме підвищенню ліквідності підприємства.

У таблиці 3.6. проведемо деталізований аналізу динаміки та структури кредиторської заборгованості Філія “Львівське лісове господарство” за період 2021-2023 років.

Аналіз динаміки структури кредиторської заборгованості Філія “Львівське лісове господарство” у 2021-2023 рр.

Розрахунки з кредиторами	2021 рік		2022 рік		2023 рік		Відхилення			
							2022/2021		2023/2022	
	Сума тис.грн.	Питома вага, %	Сума, тис.грн.	Питома вага, %	Сума, тис.грн.	Питома вага, %	Сума, тис.грн.	Питома вага, %	Сума, тис.грн.	Питома вага, %
Кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	-	-	-	-	61,1	0,23	-	-	61,1	-1,05
Заборгованість за товари, роботи, послуги	1779	47,19	10277	32,12	11220	42,89	8498	30,10	943,4	-16,16
за одержаними авансами	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
за розрахунки з бюджетом	594	15,76	7157	22,37	5173,5	19,78	6563	23,25	-1983,5	33,97
у тому числі з податку на прибуток	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
за розрахунками з нарахованих доходів	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
за розрахунками зі страхування	243	6,45	1312	4,10	-	-	1069	3,79	-1312	22,47
за розрахунками з оплати праці	859	22,79	5864	18,33	2026,3	7,75	5005	17,73	-3837,7	65,73
Інші поточні зобов'язання	295	7,82	7389	23,09	7678,8	29,35	7094	25,13	289,8	-4,96
Усього	3770	100	31999	100	26160	100	28229	100	-5838,9	100

За результатами аналізу динаміки структури кредиторської заборгованості Філії “Львівське лісове господарство” у 2021–2023 роках проведеної у таблиці 3.6 ми робимо наступні висновки.

Загальний обсяг кредиторської заборгованості зріс із 3 770 тис. грн у 2021 році до 31 999 тис. грн у 2022 році, а у 2023 році зменшився до 26 160 тис. грн. У порівнянні з 2022 роком, у 2023 році зафіксовано зниження на 5 838,9 тис. грн, або на 18,24%.

Заборгованість за товари, роботи, послуги цей вид заборгованості є найбільшим за часткою в структурі. У 2021 році він становив 47,19%, знизився до 32,12% у 2022 році, але зріс до 42,89% у 2023 році. Абсолютний приріст за 2021–2023 роки склав 9 441 тис. грн.

Заборгованість перед бюджетом значно зросла у 2022 році (7 157 тис. грн), але у 2023 році зменшилася до 5 173,5 тис. грн. Її питома вага у 2023 році становила 19,78%, що на 3,47% більше, ніж у 2021 році.

Розрахунки зі страхування у 2021 році кредиторська заборгованість за цим напрямом становила 243 тис. грн (6,45%), у 2022 році зросла до 1 312 тис. грн (4,10%), але у 2023 році зникла.

Заборгованість з оплати праці цей показник продемонстрував суттєве зростання у 2022 році (5 864 тис. грн), але різко знизився у 2023 році до 2 026,3 тис. грн. Питома вага цього виду заборгованості знизилася з 22,79% у 2021 році до 7,75% у 2023 році. Абсолютне скорочення у 2023 році склало 3 837,7 тис. грн.

Інші поточні зобов'язання, обсяг інших зобов'язань зріс із 295 тис. грн у 2021 році до 7 678,8 тис. грн у 2023 році. Їхня питома вага також зросла з 7,82% до 29,35%, що свідчить про збільшення залежності підприємства від цього типу зобов'язань.

Довгострокові зобов'язання у 2023 році з'явилися довгострокові кредиторські зобов'язання в сумі 61,1 тис. грн, які раніше були відсутні.

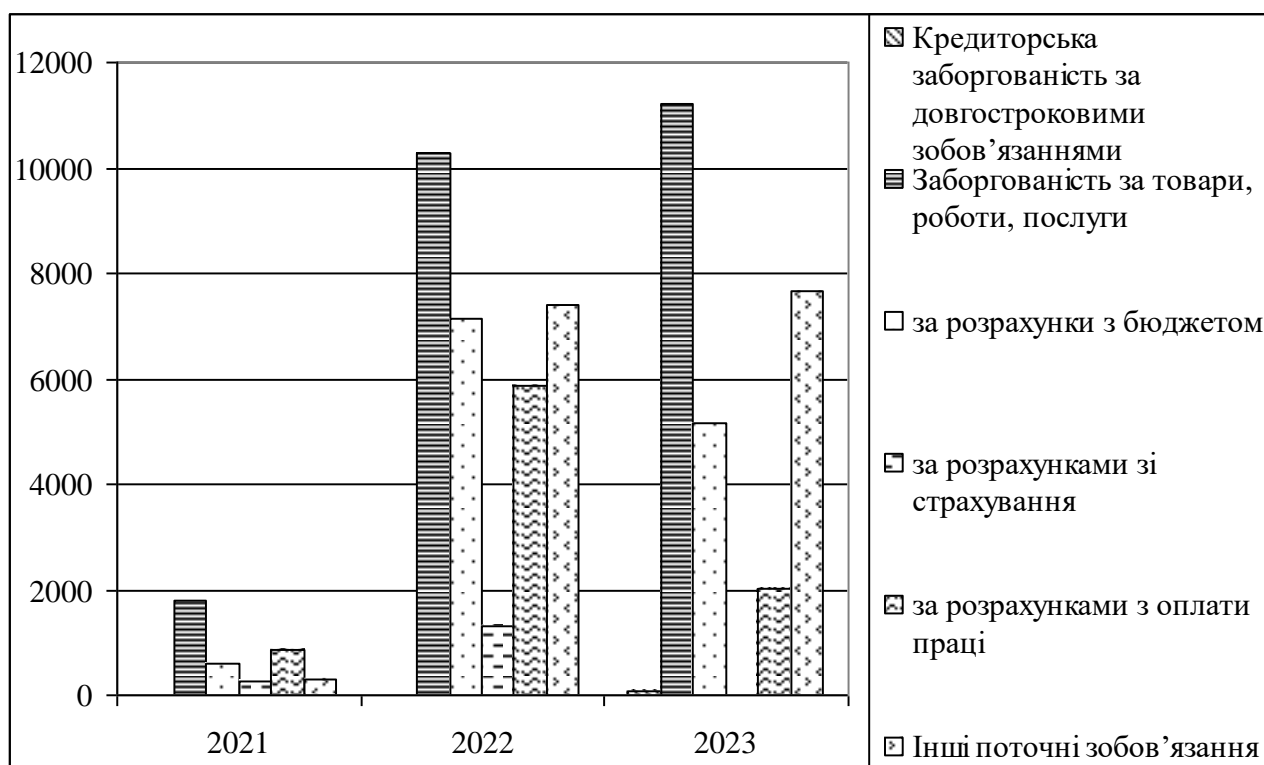

Рис. 3.5. Динаміка кредиторської заборгованості у Філія “Львівське лісове господарство” у 2021-2023 рр., тис.грн.

Середній період використання кредиторської заборгованості в обігу Філії “Львівське лісове господарство” є важливим показником, що дозволяє оцінити ефективність управління фінансовими ресурсами підприємства. Для його розрахунку застосовуємо спеціальну формулу, яка дає змогу визначити, скільки часу в середньому підприємство користується коштами, залученими у вигляді кредиторської заборгованості.

Результати обчислень, виконаних за цією формулою, будуть представлені у таблиці 3.9, що дозволить детально проаналізувати динаміку цього показника у різні періоди діяльності Філії. Усереднений термін користування кредиторською заборгованістю (Тк.з.) обраховуємо за допомогою формули (3.5), яка відображає взаємозв'язок між оборотністю кредиторської заборгованості та обсягом здійснених операцій. Підсумовані результати обрахунків будуть представлені у таблиці 3.7, що забезпечить порівняння змін у часі.

$$T_{\text{к.з.}} = \frac{\text{Середні залишки кредиторської заборгованості} \times \text{Дні звітного періоду}}{\text{Сума погашеної кредиторської заборгованості за рік}} \quad (3.5).$$

При проведенні аналізу кредиторської заборгованості варто зазначити, що цей вид заборгованості тісно пов'язаний із дебіторською заборгованістю. Фактично, частина кредиторської заборгованості покривається коштами, які підприємство отримує у вигляді дебіторської заборгованості. Це підкреслює важливість синхронізації розрахунків за обома напрямками, що дає змогу зберігати баланс між надходженнями і витратами, уникати дефіциту ліквідності та забезпечувати фінансову стабільність.

Таблиця 3.7

Аналіз часу користування кредиторською заборгованістю
Філія “Львівське лісове господарство” у 2021-2023 рр.

Показники	Роки			Відхилення (+,-)	
	2021р.	2022р.	2023р.	2022/2021р.	2023/2022р.
Середні залишки кредиторської заборгованості, тис. грн.	2709	28229	5838,9	25520	-22390,1
Сума погашеної кредиторської заборгованості, тис. грн.	3184,5	17884,5	29079,5	14700	11195
Кількість днів у періоді	360	360	360	0	0
Тривалість використання кредиторської заборгованості, дні	36,2	58,2	72,28	22	14,08

За аналізом часу користування кредиторською заборгованістю у Філії “Львівське лісове господарство” за 2021–2023 рр. проведеного у таблиці 3.7 ми робимо наступні висновки.

Зміна середніх залишків кредиторської заборгованості у 2022 році спостерігається значне зростання середніх залишків кредиторської заборгованості до 28 229 тис. грн, що на 25 520 тис. грн більше порівняно з 2021 роком. У 2023 році цей показник зменшився до 5 838,9 тис. грн, що на 22 390,1 тис. грн менше, ніж у 2022 році. Це свідчить про тенденцію до

скорочення залишків заборгованості, що може бути наслідком більш ефективного управління зобов'язаннями.

Сума погашеної кредиторської заборгованості у 2022 році погашена кредиторська заборгованість склала 17 884,5 тис. грн, що на 14 700 тис. грн більше, ніж у 2021 році, у 2023 році показник значно зріс і становив 29 079,5 тис. грн, що на 11 195 тис. грн перевищує рівень 2022 року. Це свідчить про активне погашення зобов'язань підприємством.

Тривалість користування кредиторською заборгованістю у 2021 році тривалість користування кредиторською заборгованістю становила 36,2 дні. У 2022 році цей показник зріс до 58,2 днів, що свідчить про збільшення періоду користування зобов'язаннями (+22 дні порівняно з 2021 роком). У 2023 році тривалість зросла до 72,28 днів, що на 14,08 дні більше порівняно з 2022 роком. Це може бути пов'язано із прагненням підприємства оптимізувати використання кредиторських коштів для підтримки ліквідності.

Застосовуючи формулу 3.6 проведемо порівняльний аналіз величин дебіторської та кредиторської заборгованостей:

$$K = \frac{\text{Сума дебіторської заборгованості на звітну дату}}{\text{Сума кредиторської заборгованості на звітну дату}} \quad (3.6).$$

Порівняльний аналіз величин дебіторської та кредиторської заборгованостей здійснимо у таблиці 3.8.

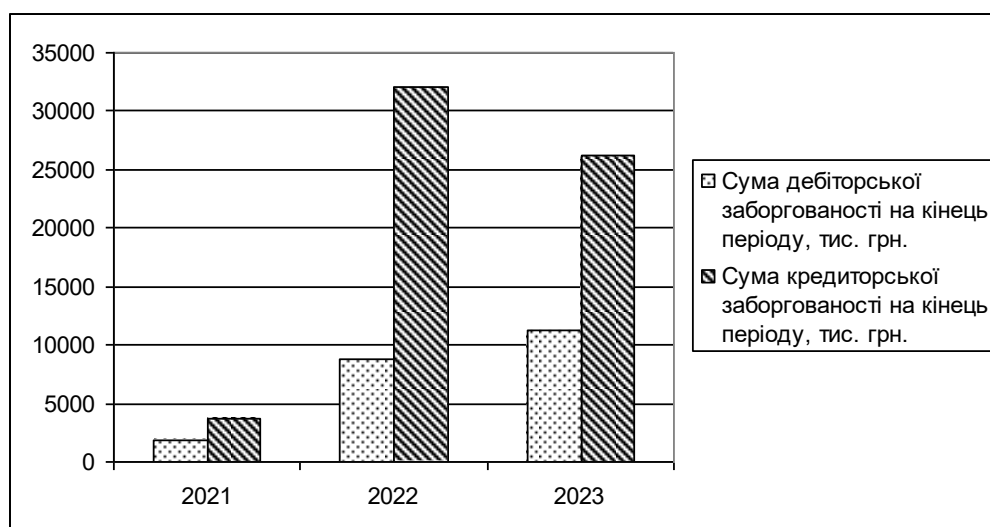

Рис. 3.6. Порівняння величини дебіторської і кредиторської заборгованості на Філія “Львівське лісове господарство” за період 2021-2023р.

Аналіз співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості
Філія “Львівське лісове господарство” ” у 2021-2023 рр.

Показники	Роки			Відхилення (+,-)	
	2021	2022	2023	2022/ 2021	2023/2022
Сума дебіторської заборгованості на кінець періоду, тис. грн.	1792	8782	11229,8	6990	2447,8
Сума кредиторської заборгованості на кінець періоду, тис. грн.	3770	31999	26160	28229	-5839
Тривалість погашення дебіторської заборгованості, дні	30,8	8,88	18,84	-21,92	9,96
Тривалість використання кредиторської заборгованості, дні	36,2	58,2	72,28	22	14,08
Припадає дебіторської заборгованості на гривню кредиторської заборгованості, грн.	0,47	0,27	0,43	-0,2	0,16
Співвідношення періоду погашення дебіторської і кредиторської заборгованості	0,85	0,15	0,26	-0,7	0,11

За результатами аналізу співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості Філії “Львівське лісове господарство” у 2021–2023 рр. проведеного у таблиці 3.8 можемо зробити наступні висновки. Сума дебіторської заборгованості зросла з 1 792 тис. грн у 2021 році до 11 229,8 тис. грн у 2023 році. У 2022 році заборгованість зросла на 6 990 тис. грн, а у 2023 році – ще на 2 447,8 тис. грн. Це може свідчити про поступове збільшення обсягів реалізації продукції, проте зростання дебіторської заборгованості потребує контролю.

Кредиторська заборгованість значно збільшилася у 2022 році до 31 999 тис. грн (+28 229 тис. грн порівняно з 2021 роком), але у 2023 році скоротилася до 26 160 тис. грн (-5 839 тис. грн). Скорочення у 2023 році може бути

наслідком активного погашення зобов'язань або зменшення обсягів залучення кредиторських ресурсів.

Тривалість погашення дебіторської заборгованості значно зменшилася у 2022 році до 8,88 днів (-21,92 дні порівняно з 2021 роком), але у 2023 році зросла до 18,84 днів (+9,96 дні). Це свідчить про коливання в оборотності дебіторської заборгованості.

Тривалість використання кредиторської заборгованості зростала протягом аналізованого періоду: з 36,2 днів у 2021 році до 72,28 днів у 2023 році. Це свідчить про прагнення підприємства максимально використовувати кредиторські ресурси для фінансування діяльності.

Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості на 1 гривню кредиторської заборгованості у 2021 році припадало 0,47 грн дебіторської заборгованості, у 2022 році цей показник знизився до 0,27 грн, але у 2023 році зріс до 0,43 грн. Це свідчить про поступове збалансування співвідношення між зобов'язаннями підприємства та його активами.

Співвідношення періодів погашення дебіторської та використання кредиторської заборгованості скоротилося з 0,85 у 2021 році до 0,15 у 2022 році, проте зросло до 0,26 у 2023 році. Це вказує на покращення балансу між швидкістю розрахунків із дебіторами та тривалістю використання кредиторських ресурсів.

3.3. Напрями оптимізації аналізу розрахунків з дебіторами і кредиторами на Філія “Львівське лісове господарство”

Діяльність філії “Львівське лісове господарство” відіграє значну роль у формуванні дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства, а також впливає на їхні загальні показники. Ефективне управління цими заборгованостями є важливим елементом стратегії розвитку філії, оскільки воно забезпечує стабільний фінансовий стан і допомагає уникнути неплатоспроможності.

Горизонтальний аналіз є основним інструментом для дослідження динаміки дебіторської та кредиторської заборгованості. Цей метод передбачає порівняння фінансових показників за кілька періодів, що дозволяє виявити тенденції та зміни у діяльності підприємства. За допомогою цього аналізу фіксуються зміни, які відбуваються у фінансовому стані підприємства, і оцінюється їх вплив на загальну фінансову стабільність. Часто результати аналізу подаються у відсотковому відношенні до базового року, що допомагає наочно продемонструвати динаміку та краще зрозуміти причини змін у заборгованості.

Аналіз структури дебіторської та кредиторської заборгованості передбачає оцінку всіх підприємств-контрагентів, з якими утворилася заборгованість. Важливими аспектами такого аналізу є:

- Оцінка загальної суми заборгованості, яка виникла перед кожним контрагентом.
- Розрахунок середньої суми боргу, який утворився в попередніх періодах, та середнього періоду його погашення. Для цього порівнюються значення заборгованості та умови її ліквідації. Також аналізуються поточні проблеми з боргами, які можуть виникнути.

Якщо виявляється підприємство з великою сумою заборгованості та терміном прострочення понад 3 місяці, проводиться додатковий аналіз щодо цього контрагента. Основна мета такого аналізу – визначити можливості ліквідації простроченої заборгованості та/або ініціювати процедуру банкрутства, якщо це необхідно у випадку наявності простроченої дебіторської заборгованості.

Крім того, доцільно провести структурний (вертикальний) аналіз складу боргу, щоб уникнути надмірної концентрації заборгованості на одному контрагенті. Особливий акцент слід робити на дебіторській заборгованості, оскільки зменшення її концентрації допомагає мінімізувати ризики для підприємства. Зниження залежності від одного або кількох великих

контрагентів може запобігти виникненню фінансових труднощів у разі неплатоспроможності цих партнерів.

Аналіз дебіторської заборгованості також зосереджується на таких аспектах а саме: час настання та термін платежу:

- Довгострокова заборгованість (оплата очікується через понад 12 місяців).
- Короткострокова заборгованість (оплата очікується протягом 12 місяців).

Причини формування боргу:

- Оплати контрагентам.
- Авансові платежі та інші обставини.

У процесі вивчення дебіторської заборгованості розраховується показник, який відображає частку заборгованості залежно від певних критеріїв (таких як тип контрагента або тривалість заборгованості) стосовно загальної суми дебіторської заборгованості. Це дозволяє глибше зрозуміти структуру боргу, його характер та вчасно виявити потенційні проблеми, що можуть загрожувати фінансовій стабільності філії.

Аналіз кредиторської заборгованості є одним із ключових інструментів для оцінки фінансового стану підприємства, оскільки його результати безпосередньо впливають на ефективність управління фінансовими потоками та планування грошових коштів. Першим кроком є детальне вивчення структури та динаміки кредитних коштів, які поділяються на кілька основних категорій:

- Довгострокові позикові кошти – зобов'язання, які потрібно погасити протягом більш ніж одного року;
- Короткострокові кредитні кошти – позики, які потрібно погасити в межах одного року;
- Кредиторська заборгованість – обсяг боргів перед постачальниками та іншими контрагентами за отримані товари, послуги або виконані роботи, які ще не були оплачені;

- Інші короткострокові зобов'язання – включають зобов'язання перед податковими органами, працівниками, страховими компаніями тощо.

Причини утворення кредиторської заборгованості на підприємстві можуть бути різними, зокрема:

- Невідповідність фактичних строків розрахунків із погодженими в договорах термінами. Це може статися через затримки з боку підприємства-партнера або власні внутрішні проблеми з платіжною дисципліною;

- Невчасне виконання фінансових зобов'язань підприємством у зв'язку з непередбачуваними фінансовими труднощами, такими як нестача коштів на рахунку або відстрочка платежів.

Для ретельного аналізу кредиторської заборгованості важливо оцінити розмір зобов'язань на кінець звітного періоду, зокрема ті з них, термін погашення яких уже минув. У цьому контексті застосовуються різні методи аналізу, серед яких найбільш поширеними є:

- Горизонтальний або трендовий аналіз, що полягає в порівнянні показників заборгованості за кілька періодів для виявлення тенденцій;

- Абсолютний аналіз, де вивчаються фактичні значення боргів та їхні відносні частки у загальній структурі фінансових зобов'язань підприємства.

Крім того, важливим є аналіз оборотності кредиторської та дебіторської заборгованості, який дозволяє оцінити, наскільки швидко підприємство здійснює платежі своїм постачальникам і як швидко отримує платежі від своїх клієнтів. Це дає змогу оцінити загальний фінансовий стан компанії, а також її здатність своєчасно виконувати свої зобов'язання.

Особливу увагу варто приділяти структурі дебіторської заборгованості з точки зору її ліквідності, тобто можливості погашення боргів у найближчий час. Важливо класифікувати заборгованість на категорії:

1. Заборгованість, термін розрахунку за якою ще не настав.
2. Заборгованість, термін погашення якої становить від 0 до 30 днів.
3. Заборгованість із терміном від 30 до 45 днів.
4. Заборгованість із терміном від 45 до 60 днів.

5. Заборгованість, термін якої перевищує 60 днів.

Такі класифікації дозволяють скласти детальну таблицю для подальшого аналізу, що допомагає керівництву швидко ідентифікувати проблемні заборгованості та вжити необхідних заходів для їх усунення. Зростання проблемної дебіторської заборгованості може свідчити про низьку ліквідність підприємства. У такому разі важливо вжити заходів для підвищення фінансової дисципліни та контролю над заборгованістю.

Детальне дослідження кредиторської заборгованості також включає вивчення платоспроможності контрагентів. Це дає можливість розробити індивідуальні умови для надання комерційних позик, укладення угод факторингу та інших фінансових інструментів. Аналіз рівня ліквідності дозволяє визначити доцільність надання кредитів клієнтам або продажу продукції на умовах передоплати.

Оцінка дебіторської заборгованості включає також аналіз часу виникнення боргів, ідентифікацію проблемних боржників та формування резервів для сумнівних боргів. Це дозволяє підвищити фінансову безпеку компанії і забезпечити належний рівень контролю над заборгованістю.

Аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості на основі порівняльних методів є важливим для філії «Львівське лісове господарство», оскільки від цього залежить її загальний фінансовий стан та можливість ефективної господарської діяльності. У своїй операційній діяльності філія закупає сировину, матеріали, надає послуги та здійснює постачання власної продукції. Випадки, коли розрахунки за отримані товари та послуги проводяться після фактичного отримання продукції, означають, що філія отримує комерційний кредит від своїх постачальників. Водночас філія також може виступати як кредитор, надаючи аванси своїм партнерам за майбутні поставки товарів або послуг.

Аналіз темпів зростання або зменшення дебіторської та кредиторської заборгованості дозволяє краще зрозуміти, як управління грошовими потоками впливає на фінансову стабільність філії. Якщо дебіторська заборгованість

перевищує кредиторську, це може свідчити про недостатню ефективність у використанні фінансових ресурсів, що в майбутньому може призвести до потреби залучення додаткового кредитування для підтримки операційної діяльності. З іншого боку, якщо кредиторська заборгованість переважає над дебіторською, це може вказувати на загрозу втрати платоспроможності і потребує негайного втручання для стабілізації фінансового стану підприємства.

Значні суми дебіторської та кредиторської заборгованості виникають у зв'язку з обов'язками підприємства, які стосуються оплати за поставлені товари та послуги, такі як сировина, паливо, мастильні матеріали, електроенергія, а також зобов'язання, пов'язані з отриманням платежів від замовників за реалізовану продукцію. Ці суми формуються через наявність невиконаних фінансових зобов'язань та взаємних неплатежів між контрагентами. Фінансовий стан підприємства істотно залежить від впливу обох типів заборгованості – дебіторської та кредиторської.

Для аналізу впливу цих заборгованостей на фінансовий стан філії слід враховувати декілька ключових чинників. Перш за все, важливо оцінити співвідношення суми боргу до загальної вартості оборотних активів підприємства. Також значну роль відіграє аналіз співвідношення між дебіторською та кредиторською заборгованістю. Як правило, збільшення відсотка боргів відносно активів є негативним індикатором. Якщо обсяг кредиторської заборгованості перевищує дебіторську, це може свідчити про активне залучення фінансових ресурсів до господарської діяльності підприємства. Однак, коли обсяг дебіторської заборгованості перевищує кредиторську, це може вказувати на відволікання оборотних коштів товариства на розрахунки з клієнтами, що негативно впливає на ліквідність.

При проведенні аналізу важливо вивчити, як дебіторська і кредиторська заборгованості впливають на загальний фінансовий стан підприємства. Зокрема, варто звернути увагу на співвідношення суми заборгованості до загальної вартості оборотних активів філії, а також аналізувати взаємозв'язок між обсягами дебіторської та кредиторської заборгованості. Якщо сума

заборгованості перевищує вартість власного оборотного капіталу та еквівалентних активів, це може свідчити про погіршення фінансового стану підприємства. У випадку, коли кредиторська заборгованість переважає дебіторську, підприємство може активно використовувати кредитні ресурси для своєї діяльності. Проте, якщо дебіторська заборгованість переважає кредиторську, це може свідчити про затримки в обороті коштів, що спрямовуються на розрахунки з боржниками.

На прикладі філії “Львівське лісове господарство” видно, що зростання обсягів як дебіторської, так і кредиторської заборгованості негативно впливає на фінансову стійкість підприємства. Зокрема, зростання дебіторської заборгованості, особливо у випадку затримки її погашення, може свідчити про фінансові проблеми клієнтів, можливе їх банкрутство або зниження оборотності коштів. У свою чергу, збільшення обсягів реалізації продукції може свідчити про потенційні проблеми зі збутом продукції або неефективну політику підприємства у відносинах з клієнтами. Однак, важливо зазначити, що зростання дебіторської заборгованості не завжди є негативним фактором. Якщо заборгованість є нормальною і не простроченою, це не створить загрози для фінансового стану підприємства і не призведе до додаткових витрат або зниження прибутку. Це також може свідчити про гнучку політику товариства щодо розширення ринків збуту.

Необхідно також уникати надмірної концентрації коштів у дебіторській заборгованості, оскільки це може знизити оборотність капіталу та негативно вплинути на фінансову стійкість підприємства. З іншого боку, зростання дебіторської заборгованості, у випадку своєчасного її погашення, може сприяти покращенню ліквідності оборотних коштів, що позитивно впливатиме на загальну фінансову ситуацію підприємства.

Головною метою управління дебіторською заборгованістю є зменшення обсягу боргу, зокрема, прострочених платежів, а також прискорення їхнього погашення для максимізації прибутку підприємства. У разі наявності

простроченої заборгованості важливо активно застосовувати відповідні стратегії для її стягнення, приділяючи особливу увагу найбільшим сумам боргу.

Таблиця 3.9 містить класифікацію методів управління дебіторською заборгованістю, поділяючи їх на відповідні групи, які використовуються для ефективного контролю та стягнення заборгованості, що забезпечує стабільний фінансовий стан підприємства.

Таблиця 3.9

Методи управління дебіторською заборгованістю підприємства

Методи	Характеристика
Юридичні	Подання позову до суду, робота з претензіями та інші дії.
Психологічні	Надсилання нагадувань боржнику про заборгованість через факс, телефон або електронну пошту, а також використання медіа та поширення інформації серед суміжних постачальників.
Економічні	Застосування штрафних санкцій (пеня, штраф, неустойка) за прострочення платежу, призупинення постачання продукції, передача майна та майнових прав в заставу.
Фізичні	Накладення арешту на майно особи, що має заборгованість.

Для прискорення сплати дебіторської заборгованості лісовим підприємствам доцільно розглядати можливість надання клієнтам знижок як за дотримання розрахункового терміну, так і за швидкість оплати рахунків. Такий підхід може служити ефективним стимулом для клієнтів виконувати свої зобов'язання вчасно. Ця практика широко використовується в економічно розвинених країнах, оскільки для лісових підприємств вигідніше запропонувати знижку на продукцію і отримати своєчасну оплату, ніж втрачати на вартості товару через інфляційні процеси або затримку платежів.

Крім того, додатковими методами для поліпшення управління дебіторською заборгованістю можуть бути впровадження передоплати при продажу продукції, комерційні розрахунки з можливістю нарахування відсотків за відстрочку платежу, а також використання факторингу. Факторинг передбачає продаж права на отримання платежу за продукцію банківській установі або факторинговій компанії в обмін на отримання основної суми боргу. При цьому від суми віднімаються комісійні, які залежать від ризику відстрочки платежу, поточного відсотка та інших умов. Це дозволяє підприємству швидко отримати кошти, уникаючи фінансових труднощів, пов'язаних із затримками оплати.

Застосування цих заходів сприятиме скороченню обсягу дебіторської заборгованості та відкриватиме можливості для більш ефективного використання оборотних коштів у операційній та інвестиційній діяльності товариства. Оптимізація фінансового стану та покращення управління боргами підвищить фінансову стійкість підприємства та знизить ризики втрати ліквідності.

На практиці впровадження таких методів рефінансування заборгованості, як факторинг, обіг векселів, овердрафт та інші, поки що не є достатньо поширеним у багатьох філіях. Проте ці інструменти можуть бути потужним засобом для швидкого перетворення дебіторської заборгованості на доступні фінансові ресурси, що дозволить підвищити ліквідність і зміцнити фінансову стабільність підприємства.

У таблиці 3.10 наведено різні шляхи скорочення обсягів дебіторської заборгованості підприємства. Ці підходи є важливими для забезпечення стабільності та фінансового успіху філії, а їхнє застосування сприятиме досягненню поставлених фінансових цілей.

Таблиця 3.10

Напрямки мінімізації величини дебіторської заборгованості підприємства

№	Характеристика
1	Оцінка ризику несплати рахунків дебіторами через детальний аналіз їхньої платоспроможності та фінансового стану, розробка чітких критеріїв оцінювання та ведення структурованої бази даних боржників
2	Диверсифікація клієнтської бази шляхом залучення більшої кількості

Для підвищення ефективності стратегії управління дебіторською заборгованістю Філії слід встановити чіткі правила щодо максимально допустимого рівня боргу та термінів його погашення. Це допоможе уникнути надмірного накопичення заборгованості, яке може негативно вплинути на фінансову стабільність Філії, її операційну діяльність і можливість своєчасно виконувати зобов'язання перед постачальниками та іншими партнерами. Важливо також визначити та підтримувати оптимальний розмір дебіторської заборгованості, який не лише забезпечить постійний грошовий потік, але й не стане причиною фінансових труднощів для компанії.

Одним із ключових кроків в управлінні дебіторською заборгованістю є систематичний контроль за термінами платежів. Філії потрібно не тільки відстежувати стан розрахунків, але й оперативно реагувати на будь-які затримки або неплатежі. Це дозволить вчасно коригувати стратегію і уникнути накопичення проблемних боргів. Заздалегідь розроблені та впроваджені процедури для вирішення проблемних ситуацій з дебіторською заборгованістю допоможуть Філії мінімізувати ризики втрати доходу через несплату або тривалі затримки.

З іншого боку, якщо спостерігається збільшення кредиторської заборгованості або зростають терміни її погашення, це може свідчити про

виникнення фінансових проблем у Філії. Такі ситуації можуть вплинути на репутацію підприємства серед контрагентів та інвесторів, що, своєю чергою, призведе до складнощів у подальшій співпраці з постачальниками або до проблем з фінансуванням операційної діяльності. Важливо пам'ятати, що тривале непогашення кредиторської заборгованості може викликати низку негативних наслідків, таких як зниження ефективності праці, санкції з боку фінансових установ і навіть припинення постачання необхідних ресурсів.

Щоб уникнути подібних ситуацій, потрібно своєчасно погашати кредиторську заборгованість. Це забезпечить збереження позитивних ділових відносин із контрагентами та стабільність операційного процесу. Використання кредитних ресурсів для покриття заборгованості може бути ефективним, але цей підхід має як свої переваги, так і недоліки. Наприклад, залучення кредитних коштів дозволяє підприємству розширити свої фінансові можливості, але водночас підвищує зобов'язання перед кредиторами, що може стати серйозним фінансовим тягарем у майбутньому.

Для зниження ризиків, пов'язаних із кредиторською заборгованістю, слід впроваджувати системи моніторингу і контролю за її рівнем. Це передбачає не лише оперативне відстеження термінів погашення заборгованості, але й застосування різних методів управління нею. Систематична перевірка стану кредиторської заборгованості, особливо у випадках прострочення платежів або наявності проблемних боргів, дозволить приймати зважені управлінські рішення та вживати заходів для мінімізації негативних наслідків.

Одним із важливих аспектів управління дебіторською і кредиторською заборгованістю є наявність структурованої аналітичної системи обліку, яка дозволить отримувати оперативну інформацію про стан розрахунків. Застосування спеціалізованого програмного забезпечення для автоматизації процесів обліку допоможе значно підвищити ефективність управління заборгованістю, зменшити ймовірність помилок і полегшити доступ до інформації про кожного контрагента, його платоспроможність та умови угод.

Крім цього, для більш ефективного контролю за фінансовими потоками доцільно створити спеціалізований підрозділ або призначити відповідальну особу, яка буде займатися моніторингом дебіторської та кредиторської заборгованості. Це рішення дозволить централізовано контролювати фінансові операції, своєчасно реагувати на проблеми та приймати обґрунтовані управлінські рішення. Важливо враховувати, що утримання додаткового персоналу або створення нового відділу може вимагати додаткових витрат, тому це рішення повинно бути ретельно проаналізоване на предмет доцільності та ефективності.

Загалом, управління заборгованістю – як дебіторською, так і кредиторською – є ключовим аспектом для забезпечення стабільної діяльності філії. У таблиці 3.11 представлені основні методи скорочення дебіторської та кредиторської заборгованості, які можуть бути використані для покращення фінансової ситуації та забезпечення стабільності філії.

Таблиця 3.11

Способи зменшення дебіторської і кредиторської заборгованості господарства.

№	Характеристика
1	Аналіз і прогнозування ризику виникнення дебіторської та кредиторської заборгованості, оцінка замовлень і підготовка розрахункових документів.
2	Розробка кредитної політики та визначення строків інкасації для різних категорій дебіторів і кредиторів.
3	Сегментація та оцінка дебіторів і кредиторів за обсягами закупівель, умовами оплати та історією взаємин, а також визначення товарів, інкасація яких є економічно не вигідною.
4	Контроль взаєморозрахунків, аналіз простроченої заборгованості, визначення причин порушення договірних умов та оцінка реальної вартості заборгованостей.
5	Швидке впровадження заходів для підвищення оборотності активів і зменшення обсягів безнадійних боргів.
6	Забезпечення оптимальних умов продажу для гарантованого грошового потоку та прогнозування надходжень відповідно до строків інкасації

Зазвичай, коли сума кредиторської заборгованості перевищує дебіторську, це може свідчити про ефективне використання фінансових ресурсів у Філії. Така ситуація означає, що більше коштів залучено в оборот,

ніж виведено з нього, що дозволяє підприємству своєчасно виконувати свої зобов'язання перед кредиторами. Проте, навіть за умови такої позитивної ситуації, необхідно контролювати строкові рамки погашення обох видів заборгованостей, щоб уникнути ризиків, які можуть призвести до фінансових труднощів.

Якщо строки погашення кредиторської заборгованості значно перевищують час отримання коштів від дебіторів, це може свідчити про потенційні проблеми у фінансовому управлінні філії. Такий розрив може призвести до касових розривів, що створює додаткові ризики для платоспроможності філії. У такій ситуації важливо дослідити причини затримки платежів від дебіторів та вжити заходів для їх прискорення.

З іншого боку, якщо дебіторська заборгованість погашається швидше, ніж необхідно розраховуватися з кредиторами, це є свідченням раціональної фінансової стратегії. Це дозволяє Філії використовувати отримані кошти для своєчасних розрахунків з кредиторами, забезпечуючи фінансову стабільність і оптимальне використання ресурсів.

Проте проблема заборгованості часто не отримує достатньої уваги в сучасних умовах, що може призвести до безконтрольного зростання як дебіторської, так і кредиторської заборгованості. Зокрема, іноді кредиторська заборгованість значно перевищує дебіторську, досягаючи рівня в 4-11 разів більше, хоча за нормативами співвідношення має бути в межах 9-21%.

В контексті управління заборгованістю філії рекомендується застосовувати стратегію, спрямовану на максимальне прискорення погашення дебіторської заборгованості та, за можливості, відкладення вирішення питань із кредиторами на пізніші строки. Такий підхід допоможе мінімізувати ризики касових розривів і зберегти стабільність фінансових потоків.

Висновки до розділу 3

1. Аналізу стану і структури дебіторської заборгованості Філії “Львівське лісове господарство” за 2021-2023 роки який проведений у табл. 3.1.дає

змогу зробити такі висновки. Сума загальної дебіторської заборгованості значно зросла з 1792 тис. грн у 2021 році до 11229,8 тис. грн у 2023 році, що свідчить про збільшення обсягу незавершених розрахунків. Темпи приросту заборгованості за період 2021-2023 років становлять +9447,8 тис. грн, що є суттєвим показником. Основна частина дебіторської заборгованості припадає на заборгованість за товари, роботи і послуги, питома вага якої зросла з 24,83% у 2021 році до 18,81% у 2023 році. Це може свідчити про збільшення обсягу оплаченої продукції. Інша поточна дебіторська заборгованість зросла найбільш динамічно – з 295 тис. грн у 2021 році до 2004,0 тис. грн у 2023 році, її частка збільшилась на 12,55%.

2. За результатами аналізу динаміки структури кредиторської заборгованості Філії “Львівське лісове господарство” у 2021–2023 роках проведеної у таблиці 3.6 ми робимо наступні висновки. Загальний обсяг кредиторської заборгованості зріс із 3 770 тис. грн у 2021 році до 31 999 тис. грн у 2022 році, а у 2023 році зменшився до 26 160 тис. грн. У порівнянні з 2022 роком, у 2023 році зафіксовано зниження на 5 838,9 тис. грн, або на 18,24%. Заборгованість за товари, роботи, послуги цей вид заборгованості є найбільшим за часткою в структурі. У 2021 році він становив 47,19%, знизився до 32,12% у 2022 році, але зріс до 42,89% у 2023 році. Абсолютний приріст за 2021–2023 роки склав 9 441 тис. грн. Заборгованість перед бюджетом значно зросла у 2022 році (7 157 тис. грн), але у 2023 році зменшилася до 5 173,5 тис. грн. Її питома вага у 2023 році становила 19,78%, що на 3,47% більше, ніж у 2021 році.
3. Моніторинг грошових потоків є ключовим інструментом для забезпечення фінансової стабільності та платоспроможності Філії як у короткостроковій, так і в довгостроковій перспективі. Особливу увагу слід приділяти дебіторській заборгованості, оскільки її своєчасне адміністрування сприяє виконанню договірних зобов'язань, зокрема щодо строків розрахунків із боржниками. Такий підхід дозволяє уникнути ризиків, пов'язаних із

нестачею ліквідності, та забезпечує стабільність фінансових операцій у майбутньому.

4. Досягнення балансу між дебіторською та кредиторською заборгованістю вимагає систематичного моніторингу та оперативного реагування на будь-які негативні зміни. Щоденний аналіз ситуації та своєчасні управлінські рішення дозволять не лише покращити фінансовий стан підприємства, але й скоротити обсяги заборгованостей у структурі балансу. Це сприятиме підвищенню ефективності використання коштів, пришвидшенню їх обороту та забезпеченню можливості задоволення поточних фінансових потреб. Застосування таких методів допоможе зміцнити фінансову стійкість товариства та мінімізувати ризики, пов'язані з управлінням грошовими потоками.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

Після детального аналізу літератури та нормативно-правових актів, що стосуються досліджуваної теми, було виявлено наявність різних підходів до визначення сутності дебіторської та кредиторської заборгованостей. Виходячи з цього аналізу, було запропоновано такі визначення: “дебіторська заборгованість” – це кошти, лісове господарство очікує отримати від покупців за надані товари або послуги, що були продані на умовах кредиту. “Кредиторська заборгованість” – це фінансові зобов'язання ЛГ перед іншими суб'єктами господарювання, що виникають внаслідок попередніх операцій і підлягають сплаті у встановлені строки.

Одним із ключових висновків дослідження стало формування системного бачення проблем, пов'язаних із виникненням дебіторської та кредиторської заборгованостей, а також виявлення їхніх основних причин, таких як

недотримання платіжної дисципліни, зниження платоспроможності контрагентів та інші економічні фактори.

Висновки за результатами аналізу фінансово-економічних показників діяльності Філії “Львівське лісове господарство” за 2021–2023 рр.

Дохід від реалізації значно зріс на 168 419,9 тис. грн у 2023 році порівняно з 2021 роком, що свідчить про збільшення обсягів реалізації продукції.

Собівартість продукції також зросла на 102 590,6 тис. грн, але нижчими темпами, що позитивно вплинуло на валовий прибуток.

Валовий прибуток збільшився на 65 829,3 тис. грн, а чистий прибуток зріс більш ніж у 230 разів (на 40 015,8 тис. грн), що свідчить про підвищення ефективності діяльності.

Рентабельність реалізованої продукції зросла з 0,76% до 21,3%, що вказує на покращення прибутковості.

Фонд оплати праці зріс на 13 559,5 тис. грн, а середньомісячна зарплата збільшилася на 4 213,94 грн, що є позитивним фактором для мотивації працівників.

Водночас продуктивність праці суттєво зросла (на 512,9 тис. грн/особу), що свідчить про зростання ефективності використання трудових ресурсів.

Середньорічна вартість основних засобів зросла на 48 429,1 тис. грн, що, ймовірно, пов'язано з оновленням матеріально-технічної бази.

Фондовіддача знизилася на 0,67 грн/грн, а фондомісткість зросла, що свідчить про зниження ефективності використання основних засобів.

Оборотні активи зросли на 27 866,95 тис. грн, але коефіцієнт їх оборотності майже не змінився (+0,26), що свідчить про стабільність швидкості обігу активів.

Середньорічна дебіторська заборгованість зросла на 8 069,9 тис. грн, а кредиторська – на 27 325,7 тис. грн. Це вказує на погіршення фінансової дисципліни та збільшення зобов'язань перед постачальниками.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості знизився, що свідчить про довший цикл погашення дебіторських боргів.

Коефіцієнт автономії знизився з 1,53 до 0,71, що вказує на зростання залежності від зовнішнього фінансування.

Коефіцієнт поточної ліквідності зменшився з 1,53 до 0,71, що свідчить про зниження здатності покривати поточні зобов'язання.

Коефіцієнт фінансової стійкості також впав, що вказує на зростання ризику фінансової нестабільності.

На загал Філія демонструє позитивну динаміку в частині доходів, прибутковості, та оновлення основних засобів, але має певні проблеми з ефективністю використання ресурсів, управлінням дебіторською та кредиторською заборгованістю, а також з ліквідністю і фінансовою стійкістю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://rada.gov.ua>. (дата звернення: 15.11.2024).
2. Господарський кодекс України № 436-IV від 16.01.2003 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://rada.gov.ua>. (дата звернення: 15.11.2024).
3. Цивільний кодекс України № 435-IV від 16.01.2003 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://rada.gov.ua>. (дата звернення: 15.11.2024).
4. Кодекс України з процедур банкрутства від 18.10.2018р. № 2597-VIII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text> (дата звернення: 15.11.2024)

5. Про фінансовий лізинг: Закон України від 04.02.2022р. № 1201-ІХ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://rada.gov.ua>. (дата звернення: 15.11.2024).
6. Про платіжні послуги: Закон України від 30.06.21р. № 1591-ІХ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://rada.gov.ua>. (дата звернення: 15.11.2024).
7. Про обіг векселів в Україні: Закон України від 05.04.01р., № 2374-ІІІ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://rada.gov.ua>. (дата звернення: 15.11.2024).
8. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 за № 1023-ІІ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text> (дата звернення: 15.11.2024)
9. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999р., № 996-ІV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://rada.gov.ua>. (дата звернення: 15.11.2024).
10. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій № 1591 від 09.12.11р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://rada.gov.ua>. (дата звернення: 15.11.2024).
11. Про затвердження Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні Постанова Правління НБУ від 29.12.2017 № 148 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://rada.gov.ua>. (дата звернення: 15.11.2024).
12. Про затвердження Інструкції про порядок організації касової роботи банками та проведення платіжних операцій надавачами платіжних послуг в Україні Постанова Правління НБУ від 25.09.2018 № 103 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://rada.gov.ua>. (дата звернення: 15.11.2024).
13. НП(С)БО №1 “Загальні вимоги до фінансової звітності”, затвержене наказом Міністерством фінансів України № 73 від 07.02.2013 р.

- [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://rada.gov.ua>. (дата звернення: 15.11.2024).
14. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку №10 “Дебіторська заборгованість”, затверджений наказом МФУ від 08.10.99р. №237. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://rada.gov.ua>. (дата звернення: 15.11.2024).
15. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку №11 “Зобов’язання”, затверджений наказом МФУ від 31.01.00р. №20. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://rada.gov.ua>. (дата звернення: 15.11.2024).
16. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку №15 “Доходи”, затверджений наказом МФУ від 29.11.99р. №290. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://rada.gov.ua>. (дата звернення: 15.11.2024).
17. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 13 “Фінансові інструменти” затверджений наказом МФУ від 30.11.2001р. № 559. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1050-01#Text> (дата звернення: 15.11.2024).
18. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку №16 “Витрати”, затверджений наказом МФУ від 31.12.99р. №318. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://rada.gov.ua>. (дата звернення: 15.11.2024).
19. Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку №14 “Оренда”, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 28.07.2000р. № 181 зі змінами і доповненнями. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://rada.gov.ua>. (дата звернення: 15.11.2024).
20. Положення про інвентаризацію активів та зобов’язань від 02.09.2014 № 879 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text> (дата звернення: 15.11.2024)

21. Аналітика та прогнозування соціально-економічних процесів і податкових надходжень: [монографія] / Укладачі: Паянок Т. М., Лаговський В. В., Краєвський В. М. та ін. К.: ЦП «Компринт», 2019. 426 с.
22. Глушко А.Д. Управління дебіторською заборгованістю в системі забезпечення ефективної діяльності підприємства. Ефективна економіка. 2018. № 7. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua> (дата звернення: 15.11.2024).
23. Глушко А.Д., Грачова А.О. Методичні засади аналізу фінансових результатів діяльності підприємства. Ефективна економіка. 2019. № 6. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua> (дата звернення: 15.11.2024)
24. Глушко А.Д., Пиріг Я.М. Методичні засади аналізу дебіторської і кредиторської заборгованостей підприємства. Тези 74-ї наукової конференції професорів, викладачів, наукових працівників, аспірантів та студентів Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (Полтава, 25 квітня – 21 травня 2023 р.). Полтава : Національний університет імені Юрія Кондратюка, 2023. Том 2. С. 386–387. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reposit.nupr.edu.ua> (дата звернення: 15.11.2024)
25. Гнатенко Є. П. Аналіз співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства. Науковий вісник МНУ імені В.О. Сухомлинського. Економічні науки. 2015. № 1(4). С.38-42.
26. Гуцаленко Л. Є. Облік дебіторської заборгованості: концептуальні основи НП(С)БО та МСФЗ. Ефективна Економіка. 2021. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua> (дата звернення: 15.11.2024)
27. Дергалюк Б. В. Управління дебіторською заборгованістю як інструмент забезпечення економічної безпеки підприємств в сучасних умовах. Ефективна економіка. 2015. № 9. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua> (дата звернення: 15.11.2024)

- 28.Іванова М.І., Грошелева О.Г., Усатенко О.В. Управління дебіторською заборгованістю промислового підприємства як інструмент забезпечення економічної безпеки. Приазовський економічний вісник. 2021. Випуск 1(18). С. 87–92.
- 29.Коновалова К.Т., Макарова А.С. Удосконалення обліку кредиторської заборгованості та методи управління нею. Причорноморські економічні студії. 2018. Випуск 34. С. 181–184.
- 30.Корджиєв А. С., Іонін Є. Є. Дебіторська заборгованість підприємства. Вісник студентського наукового товариства. Випуск 10. Том 1 / Дон. нац. ун-т ім. Василя Стуса, м. Вінниця. 2018. С. 165-169. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://jvestniksss.donnu.edu.ua>. (дата звернення: 15.11.2024)
- 31.Кручак Л. В. Аналіз стану дебіторської та кредиторської заборгованості суб'єкта господарювання / Л. В. Кручак // Економічний аналіз. – 2016. – Т. 25. – № 2. – С. 93-98 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.tneu.edu.ua> (дата звернення: 15.11.2024)
- 32.Майборода О. Є. Характеристика сутності та поняття дебіторська та кредиторська заборгованість. Економіка і суспільство. Випуск 15 / Мукачівський державний університет, Мукачево. 2022. С. 396-402. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://economyandsociety.in.ua>. (дата звернення: 15.11.2024)
- 33.Методичні вказівки щодо підготовки та захисту дипломної роботи другого (магістерського) рівня вищої освіти для студентів спеціальності 071 «Облік і оподаткування», галузі знань 07 «Управління та адміністрування» / Укл.: П.М. Гарасим, Г.М. Воляник, Н.І. Колінько, В.О. Мандрик, С.Є. Шутка. Львів: РВВ НЛТУ України, 2023. 48 с.
- 34.Міронова О. Облік безнадійної дебіторської заборгованості: від створення резерву до списання. Інтерактивна бухгалтерія. 2015. № 57. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://interbuh.com.ua/ua/documents/ib/5535/62888> (дата звернення: 15.11.2024)

35. Міщенко Н. Д., Міщук А. І. Кредиторська заборгованість торговельного підприємства: проблеми оцінки та управління. Науковий вісник НЛТУ України. 2016. Вип. 22.3. С. 292–296.
36. Мягких І. М. Методичний підхід до аналізу та оцінки дебіторської та кредиторської заборгованості як складових управління фінансової стійності авіакомпаній України. Сталий розвиток економіки. 2013. №4 (21). С.255-262.
37. Облік, аналіз та аудит: [навч. посіб.] / М.С. Білик, А.Г. Загородній, Г.І. Кіндрацька та ін. – К. : Кондор, 2008. – 618 с.
38. Онищенко С., Маслій О., Дрібна А. Оцінювання фінансово-економічної безпеки підприємства критичної інфраструктури. Вісник Хмельницького національного університету. 2023. № 6. Том 1. С. 249– 258. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://journals.khnu.km.ua> (дата звернення: 15.11.2024)
39. Попазова О. В. Тенденції змін дебіторської та кредиторської заборгованостей на підприємствах України. Агросвіт. 2015. № 7. С. 40–44.
40. Соломіна Г.В. Забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємництва: [навч. посіб.]. Дніпро : Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2018. 234 с.
41. Сопко В. В., Муковіз В. С., Шарапа О. М. Особливості визначення та регулювання обліку кредиторської заборгованості // Глобалізаційні виклики розвитку національних економік: матеріали міжнародної науково-практичної конф. (м. Київ, 19–20 жовтня 2017 р.). Київ : КНТЕУ, 2017. С. 635–647.
42. Ткаченко О.С., Яременко Д.М. Класифікація дебіторської заборгованості як інструмент забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства. Облікова, фінансова та управлінська діяльність підприємств в умовах нестійкої економіки: [кол. моногр.] / за заг. ред. І. П. Приходька ; ДДАЕУ. Дніпро : Пороги, 2021. С. 366–375. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.dsau.dp.ua> (дата звернення: 15.11.2024)

- 43.Томчук О. Ф. Аналітичне забезпечення управління кредиторською заборгованістю підприємства. Науковий вісник ЛНУВМБТ імені С.З. Гжицького. 2016. №2 (69). С.160-164.
- 44.Трейтяк І. Проблемні питання обліку дебіторської заборгованості. Економічний і соціальний розвиток України в ХХІ столітті: національна візія та виклики в глобалізації: зб. тез доп. XII Міжнар. наук.-практ. конф. молодих вчених (м. Тернопіль, 26-27 берез. 2015 р.). Тернопіль : ТНЕУ, 2015. С. 310–311.
- 45.Хомик М. А. Порівняльний аспект обліку дебіторської заборгованості за НП(С)БО та МСФЗ. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Випуск 3(24) / ЖДТУ, Житомир, 2021. С. 503-511. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://eztuir.ztu.edu.ua> (дата звернення: 15.11.2024)
- 46.Чорненька О. Б. Напрями вдосконалення обліку дебіторською та кредиторською заборгованості на підприємствах. Наукові записки. 2016. № 2(53). С. 259–269.
47. Чорненька О.Б. Вплив заборгованості на фінансовий стан суб'єкта господарювання. Економічний простір. 2018. № 136. С. 158–169. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://prostir.pdaba.dp.ua> (дата звернення: 15.11.2024)
- 48.Чорненька О.Б. Управління заборгованістю як фактор забезпечення економічної безпеки підприємства. Наукові записки: наук. техн. зб. Львів: УАД. 2017. Вип. 1(54). С. 170–178.
- 49.Шарапа О. М. Особливості економічного аналізу кредиторської заборгованості підприємства. Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації. Міжнар. науковий журнал. 2016. Випуск 6. С.91-101.
- 50.Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань від 02.09.2014 № 879 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://surl.li/isnntg> (дата звернення: 15.11.2024)

ДОДАТКИ